

УДК 94 (477)

о. Юрій Мицик, Інна Тарасенко

ІЗ НОВИХ ДОКУМЕНТІВ ДО ІСТОРІЇ СІВЕРЩИНИ XVII–XVIII ст. (частина 24)

DOI: 10.58407/litopis.230107

© Ю. Мицик, І. Тарасенко, 2023. СС BY 4.0

ORCID: 0000-0003-1580-1284, 0000-0003-1019-9749

У публікації представлені документи гетьманів Івана Скоропадського, Данила Апостола, чільних представників козацької старшини Івана Чарниша, прилуцького полковника Олександра Якубовича, прилуцького обозного Михайла Огроновича, Василя Кочубея, Василя Чуйкевича, сотників тощо, різноманітна ділова документація (купчі, скарги тощо).

Ключові слова: універсал, лист, гетьман, полковник, Сіверщина, Церква, купчі.

У черговому випуску ми продовжуємо вводити до наукового обігу документацію, яка стосується Сіверщини (про наші пошуки в архівосховищах і необхідність публікації документів з історії Сіверщини вже йшлося в попередніх частинах цієї статті). Відзначимо, що ці публікації склали основу чотирьох томів нашого збірника «Сіверщина гетьманських часів», які вже побачили світ¹ і, хтозна, може й для т. 5 потроху назбирається матеріал. Але складно писати в умовах війни, зокрема тому, що внаслідок московитських ракетних обстрілів часто вимикають електрику, тривалий час був закритий для відвідувачів Інститут рукописів Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського (далі – ІР НБУВ). Остання обставина спричинила трохи незвичний склад документів цієї публікації. Доводилося покладатися на свої попередні записи, а в них були переважно документи, які стосувалися Стародубщини. Однак цей регіон споконвіку українська етнічна територія, яка була анексована Росією й де проводилося тотальне обмосковщення. Ученим із України було не дозволено досліджувати історію цих земель (досить згадати, що видатному українському мистецтвознавцю С.А. Таранушенку цензори скоротили стародубську частину його класичної монографії «Монументальна дерев'яна архітектура Лівобережної України»²). Натомість російські науковці замовчували українське минуле краю. Сподіваємося, що ця публікація хоч трохи збагатить джерельну базу історичних досліджень Стародубщини.

Отже, всього в цій частині статті наводяться тексти 50 документів, у т. ч. 8 – XVII ст., 30 – перша третина XVIII ст., 5 – друга третина XVIII ст., 7 – третя третина XVIII ст. Чотири документи (№ 2, 12, 13, 16) наводяться як регест. Майже всі наведені джерела зберігаються в ІР НБУВ. Виняток складають документи, що наводяться як регест (три з них були виявлені в АГАД (Архіві Головному Актів Давніх) у Варшаві, а один – витяг із джерельної публікації).

Серед документів цієї добірки необхідно знову виділити ті, що доповнюють «Український Дипломатарій XVI–XVIII ст.», тобто універсали й листи гетьманів, полковників, взагалі старшини. У першу чергу тут представлені документи гетьманів Івана Скоропадського (1), Івана Чарниша (генеральний суддя й наказний гетьман) (2), Данила Апостола (1), прилуцького полковника Олександра Якубовича (2), прилуцького обозного Михайла Огроновича (1), Василя Кочубея ще як військового канцеляриста (1), Василя Чуйкевича, майбутнього генерального писаря (1), сотників тощо. Не менш авторитетно виглядає список адресатів або тих, кому скеровувалися скарги: гетьмани І. Скоропадський, П. Полуботок, генеральний хорунжий І. Сулима, компанійський полковник І. Новицький, князь Ю. Замойський та ін.

¹ Сіверщина гетьманських часів. Київ, 2019. Т. 1; 2020. Т. 2, Т. 3; Чернігів, 2022. Т. 4 (Упор.: Мицик Ю., Тарасенко І.).

² Таранушенко С.А. Монументальна дерев'яна архітектура Лівобережної України / Ред. М.П. Бажан, Г.Н. Логвин. Київ: Будівельник, 1976. 332, [4] с.: іл.

Першим за хронологією є універсал 1501 р. київського воєводи, князя Дмитра Путятича. Щоправда він виходить за межі гетьманської доби (XVII–XVIII ст.). Однак документів XVI ст. стосовно Сіверщини не так уже й багато, щоб пропускати таке цікаве джерело, у якому йдеться про надання Дашку Івановичу Басані (нині – с. Нова Басань Бобровицького р-ну) і перераховуються кордони володіння, що важливо для історичної географії. Доби Національно-визвольної війни українського народу 1648–1658 рр. стосуються один документ. Він був надрукований польськими археографами, тому з нього (№ 2) наводимо лише уривок стосовно Черігівщини. Тут вказується, що повстанський гарнізон у Чечерську складався з 200 вихідців із Мени. Документ 1678 р. (№ 3) – це купча Івана Кириловича, козака й мешканця Сосниці. Він продавав свій фільварок із будинком Андрію Дорошенку. Поза сумнівом, це брат гетьмана Петра Дорошенка, який обіймав свого часу уряд паволоцького полковника. Після падіння гетьмана Дорошенка його брат став у 1677 р. сосницьким сотником, що й пояснює купівлю ним нерухомості в Сосниці (до цього він жив у Вороніжі, а в Сосниці – його брат Григорій)³. Однак через певний час його замінив Павло Крачевський, згаданий у цій купчій. Тут також йдеться про Микиту Литовченка, котрий був сосницьким сотником у 1684 р. Очевидно, що лист Василя Кочубея треба датувати 1679 р. (тоді ще військового канцеляриста) до компанійського полковника Іллі Новицького (№ 4). Тут йдеться про вдалий похід на землі білгородської орди, який здійснили зокрема козаки Прилуцького полку. Згадується і про участь у поході чернігівського полковника (Василя Дуніна-Борковського), ніжинського наказного полковника (Василя Ігуменського?), очевидно зі своїми полками, а також Семена Палія – уродженця Борзни. І далі йдеться про сіверські полки. До Новицького був адресований і лист 1689 р. коропського сотника Тихона Довгаля (№ 6). Він стосується приватної справи сотника і згадується про його перебування в Новицького в маєтності Нехаївці (під Коропом).

Решта документів XVII ст. (№ 5, 7, 8) – це купчі, боргові зобов'язання, закладний запис. Перший із них – купча 1682 р. – стосується Стародубщини, в ній згадуються містечко Попова Гора (нині – Красна Гора), села Кузнецьк і Сільце. У другому (№ 7) подається боргове зобов'язання 1697 р., дане урядом Мглина. Тут згадується мглинський наказний сотник Макар Ігнатович, який обіймав цю посаду у 1696 р., але про його перебування на ній у 1697 р. досі не йшлося. Отаман Григорій Семенович більш відомий під прізвиськом Парфененко.

У закладному записі того ж року (№ 8), виданому на тому самому уряді, згадується представник Єсимонтовських – відомого козацького роду Стародубського полку, про котрих йдеться і в інших документах цієї публікації. Згадуються тут і мглинський сотник Іван Романович Романовський, і отаман Михайло Симоненко. Про каденцію останнього в 1697 р. досі було невідомо. Він посідав цей уряд у 1695 і 1707 рр. (як наказний). Ще один близький за формою і змістом документ – розписка 1705 р. мглинських жителів 1705 р. (№ 11).

Документи XVIII ст. відкриває рішення 1700 р. (№ 9) у конфліктній справі за землю між селянами сіл Левенки й Мериновка (Миронівка) Стародубського полку, яке ухвалила комісія під керівництвом представника гетьмана Мазепи Василя Чуйкевича (у 1702–1706 рр. генеральний писар). Тоді присуд Чуйкевича був на користь мериновцям, можливо тому, що вони були підданими колишнього стародубського полковника Тимоша Олексійовича. Це викликало невдоволення левенців і конфлікт продовжився, як свідчить їхня скарга до гетьмана Івана Скоропадського (№ 19). У ній яскраво описано як проходило розмежування земель, новий розгляд справи комісіями Карпівки, Семена Березовського (стародубський наказний полковник у 1723 р.), генерального бунчужного (у 1710–1728 рр.) Якова Лизогуба й містилося прохання про справедливе розмежування. Далі йдуть шість купчих, які стосуються того самого регіону – Стародубщини, а деякі – старшинського роду Єсимонтовських. У першій з них (№ 10) о. Діонісій Семенович, «намисник мглинський», продавав у 1702 р. свою землю Опанасу (стародубський обозний у 1728–1738, суддя у 1729, осавул у 1728–1736 рр.) та Олександрю Єсимонтовським. Дві наступні – 1707 та 1709 рр. – стосувалися сіл Кузнецьке, Селецьке та містечка Попова Гора (№ 15, 16). У четвертій 1714 р. (№ 21) знову йдеться про село Левенки. У п'ятій – 1716 р. (№ 23) – очевидно теж. Зазначимо, що продавцем землі є Лисій Лісченюк. Це ім'я є перекрученим з Єлисей. У шостій – 1718 р. (№ 27) – також йшлося про продаж землі в с. Кузнецьке й ця купча має продовження у 1728 р., яке доповнюється борговим записом того ж року (№ 28). Купча 1742 р. (№ 39) стосується Борзни.

Ще три купчі дійшли в складі виписів із стародубських міських книг. У виписі 1711 р. (№ 18) зокрема згадується як стародубський обозний і наказний полковник Прокіп Силенко. Як наказний полковник він виступає з перервами протягом 1707–1712 рр., але про його перебування на цій посаді вперше довідуємося саме з цього документа. Так само впер-

³ Дорошенко Д. Гетьман Петро Дорошенко. Нью-Йорк, 1985. С. 632.

ше вказується на його перебування на уряді обозного в тому році. В іншому виписі 1716 р. (№ 22) Силенко вперше згадується як стародубський полковий суддя. Досі вважалося, що він обіймав цю посаду у 1705, 1709, 1714 і 1722 рр.⁴ У ній йшлося про конфлікт за землю, продану покійним Матвієм Плевакою. Відповідний документ Матвія 1673 р. був опублікований нами раніше⁵. У виписі 1723 р. (№ 33) йшлося про продаж землі над р. Іпуттю, яка належала Новицьким, стародубському наказному полковникові Петру Корецькому. Важливо, що тут перераховано всіх членів стародубського магістрату, а також подано матеріал для роздумів щодо каденції полкового хорунжого Пилипа Данченка. Досі вважалося, що Пилип Немирович-Данченко (предок знаменитого театрального режисера!) обіймав цю посаду у 1708 р., а в цей період (липень 1721, жовтень 1723–1732) – його родич Федір Немирович-Данченко. Чи копіст помилився (найвірогідніше), сплутавши Федора з Пилипом, чи Пилип якийсь час вдруге був хорунжим? Якщо це був Федір, то у такому разі час каденції треба розпочати не у жовтні, а в лютому 1723 р.⁶ Ще один випис 1745 р. походив із книг полкової стародубської канцелярії (№ 41). Тут йшлося про Єсимонтовських і їхньої суперечки за маєтність Дегтярівку. Трохи раніше (у 1743 р.) Олексієм Єсимонтовським, який у 1723–1732 рр. обіймав посаду мглинського сотника, був написаний лист до чернігівського архієпископа Амвросія Дубневича (№ 40). У ньому містилося прохання рукоположити в священники Спаської церкви в с. Дегтярівці попа Івана Андрійовича й прикладалося зобов'язання попа Івана брати належні прибутки з маєтності Єсимонтовських, як робив і його батько – о. Петро «Яковлев».

1711 р. датований лист воронізького сотника Потапа Назарівича Піскуненка осавулу артилерії Івану Мануйловичу (?). У ньому він просить за збіднілого козака своєї сотні Івана Ковалю (№ 20). У трьох регестах 1706 і 1709 рр. (№ 13, 14, 17) наводиться суть листів князя О. Меншикова до князя Юзефа Замойського: в них йдеться про конфлікт між генералом Боуром та комендантом Замостя, а також про дезертирів із царського війська. Документ № 31 викликає певні питання. По-перше, він не має датування. Доводиться віднести його написання до широкого періоду (між 1708–1721 рр.). Це лист князя О.Д. Меншикова до гетьмана Івана Скоропадського (№ 31). Він містить прохання повернути власність Івана Фомина, священника містечка Случовськ (нині – село Брянського району), у якого генеральний хорунжий у 1709–1721 рр. Іван Сулима забрав половину млина на р. Ворь. Тут теж якась неясність. Така річка є притокою Клязьми і протікає Підмосков'ям. Важко припустити, що священник мав там власність, тим більше, щоб хорунжий діяв там та ще й вдавався до зловживань. Імовірно, Меншиков помилився в назві річки або ж на Стародубщині тоді протікала однойменна. 1716 р. датований лист уже самого І. Скоропадського до цього генерального хорунжого, де йдеться про покарання переяславського полкового писаря Павла Черняхівського (№ 24). Той припустився якоїсь провини перед переяславським єпископом Кирилом Шумлянським. Дуже цікавим є лист-заповіт 1717 р., посланий густинському ченцю Дамаскину. Лист належав перу арештованого й вивезеного до Москви (мазепинець!) Якова Кіндратовича Золотаренка, котрий і помер там, імовірно, до лютого 1720 р. Цей Яків, як стверджує видатний знавець української генеалогії В.Л. Модзалевський⁷, називався також Хмельницьким і доводився знаменитому гетьману родичом. Він переселився з Правобережжя у Прилуцький полк, був прилуцьким сотником у 1690–1709 рр., володів там селами Колісниками й Ольшаною (Вільшаною) (№ 25). Щоправда безпосередня спорідненість Якова з Хмельницьким видається не зовсім переконливою. Яків – син Ганни Золотаренко, третьої дружини Богдана Хмельницького від її першого шлюбу, – був всиновлений гетьманом⁸, тому й прозваний Хмельницьким. Довідуємося також, що він мав брата, не знаного, на жаль, на ім'я. Документ № 32 проливає ще трохи світла на постать Якова Золотаренка-Хмельницького. У 1721 р. з наказу полкового прилуцького судді Івана Марковича був проведений «розиск» щодо маєтностей Марії – удови Якова Хмельницького. Тоді була підтверджена воля засланого мазепинця й згадано того ж о. Дамаскіна. Цей документ дозволяє встановити рік смерті Якова: 1720 або перша половина 1721 р.

Далі йдуть два універсали 1718 р. генерального судді у 1715–1728 рр. Івана Чарниша, який титулується тут і наказним гетьманом (№ 26,29). Про гетьманування Чарниша відомо тільки з цих документів. У них йшлося про конфлікт за землю Петра Корецького, майбутнього наказного стародубського полковника (у 1722–1723 рр.) зі стародубським полко-

⁴ Кривошея В. Українська козацька старшина. Київ, 1997. Ч. 1. С. 85; Київ, 2005. С. 106.

⁵ Сіверщина гетьманських часів. Київ, 2022. Т. 4. С. 143.

⁶ Кривошея В. Українська козацька старшина... 2005. С. 108.

⁷ Модзалевський В.Л. Малоросійський родословник. Київ, 1910. Т. 2. С. 178. Див. також: Павленко С. Оточення гетьмана Мазепи: соратники та прибічники. Київ, 2004. С. 243.

⁸ Кривошея В. Національна еліта Гетьманщини. Київ, 1998. С. 59.

вим осавулом у 1713–1728 рр. Семеном Березовським і його тещею Євфимією Іванівною Тимошенко. Остання була онукою Тимофія Олексійовича, стародубського полковника в 1687–1689 рр. Цього ж конфлікту стосується й випис 1719 р. зі стародубських міських книг (№ 30).

Наступні два документи – це по суті скарги. Перша з них (№ 35) – скарга 1723 р. Левка Гавренка, козака Конопотської сотні, до наказного гетьмана Павла Полуботка. Нам доводилося друкувати документи щодо цього конфлікту з козаком Глущенком через спірний гай⁹, але там подавалася картина переважно зі слів Глущенка. Натомість тут маємо голос іншої сторони. Друга скарга, 1725 р., викладається в «доношенні» прилуцького обозного Михайла Огроновича та інших у Генеральну військову канцелярію (№ 36). У ній передається суть скарги прикажчика Михайла на удову судді полку Прилуцького у 1719–1724 рр. Івана Марковича. Цікаво, що «доношение» було підписано й прилуцьким сотником Петро Носенком-Білецьким, з козацького роду, який дав відомого українського письменника й лексикографа Павла Білецького-Носенка (1774–1856).

Представлені у цій публікації й листи. Серед них вирізняється послання 1746 р. (№ 42) архімандрита Благовіщенського монастиря в Ніжині Германа до київського митрополита Рафаїла Заборовського. У ньому йшлося про повернення грошей, які заповідав на реставрацію цього монастиря письменник і філософ митрополит Стефан Яворський (1658–1722), який у 1701–1721 рр. був місцещелестителем патріаршого престолу, а 1721 став першим президентом Синоду. Ці гроші після смерті Яворського, як і бібліотеку, Синод скерував не в Ніжин, а в Білгородську єпархію. Інший лист (№ 38) написаний раніше (у 1734 р.) й стосується Київщини, але, з огляду на те, що його автором був гетьман Аполл, наводимо його нижче. Він був адресований баришівському сотнику (1729–1737) Семену Сулимі, майбутньому переяславському полковнику (1739–1766). У ньому йшлося про зловживання баришівського писаря Йосипа Антоновича й містилася вимога про його відставку. Цей лист дозволяє точніше визначити закінчення каденції цього писаря, бо в довіднику В. Кривошеї зазначено, що він обіймав її у 1727 – після 1730 рр.¹⁰ Два листи 1770 р. ротмістра Петра Скоропадського (№ 44, 46) були написані в с. Васьківці (суч. Прилуцького р-ну). У них ішлося про іконописця Івана Жоховського, причому у другому – про його роботу з виготовлення плафонів. Петро Скоропадський згадується і в двох документах 1770 і 1771 рр. (№ 47, 48): реєстрі майна Андрія Мазаракі в с. Талалаївці та розписці дворового господаря пана Данила Кандиби Івана Лясковського. Два наступних листа 1775 р. (№ 48, 49) були адресовані прилуцьким полковником Олександром Якубовичем до генерал-губернатора Лівобережної України графа П.В. Рум'янцева. У них містилося прохання перемінити полкового писаря Шнурчевського, який обіймав цю посаду у 1760–1775 рр., і призначити на його місце полкового хорунжого Андрія Галенковського (1776–1781). В останньому за хронологією документі (№ 50) міститься «доношение» (по суті скарга) на ім'я цариці Катерини II удови ніжинського полковника у 1753–1771 Петра Розумовського Палажки (уродженої Сулими). Удова скаржилася, що борг її чоловіку покійного сотника 4-ї Ніжинської сотні Олексія Виридарського не віддають ні удова, ні його сини Петро й Олександр. Ця справа потім розглядалася в нижньому ніжинському суді.

Насамкінець скажемо про два не зовсім типові документи. У першому (№ 34) був наведений реєстр 1723 р. козаків Седнівської сотні, призначених у «Терковский поход», тобто на р. Терек. У другому (№ 37) – наведено напис на дверях Свято-Покровської церкви в с. Волокитин щодо заснування цього храму.

Наостанок зазначимо, що підписи-автографи в документах підкреслені нами, а слова, які не вдалося прочитати – знаком (...)*. Квадратними дужками позначені пропуски в тексті через якісь дефекти (обірвана частина тексту тощо) або відновлені по смыслу слова. Датування, переважно подане кириличними літерами, переводимо арабськими цифрами. Публікація текстів здійснюється за правилами Я.І. Дзири (дещо нами скоригованими)¹¹.

Сподіваємось, що ці джерела будуть цікавими й краєзнавцям, оскільки проливають додаткове світло на історію населених пунктів Сіверщини, на соціально-економічну, церковну й культурну історію краю.

* * *

№ 1

1503, вересня 9. – Київ. – Універсал князя Дмитра Путятича.

«Князь Дмитрей Путятич, воевода киевский.

Чиним ві[домо сим] листом нашим, иж господарь король его милость Александр, великий князь литовский, дал его милости дворенину своему Дашку Ивановичу имене Басань у повете Киевском

⁹ Сіверщина гетьманських часів. Т. 2. С. 262, 268; Т. 4. С. 193–195.

¹⁰ Кривошея В. Українська козацька старшина... 2005. С. 147.

¹¹ Дзира Я.І. Вступ. *Літопис Самовидця* / За ред. Я.І. Дзири. Київ: Наукова думка, 1971. С. 30–42.

за рекою Днепром и писал его милость [...] до] нас, абыхмо ему в тое имене Басань увезане дали. И мы ему в тое имене везане дали на розказанье господарское и дворянина нашего Степана Кмитичича послали. Который Степан поведал передо мною, иж де есмь увезали уво менне Басань пана Дашка Ивановича зо всеми людми, з [по]лями, пашнями, бортными, городищами, дубровами, з речками, з [...] полми, з луки, з сеножатми и з дачною медовою и грошевою, в обрубе того именья, от броду Русановского уверх Трубежа, Трубежем ув реку Смердех, речкою Смердехом у Коропов курган, от кургана до Колодезина дубровою, от Колодезина до Старых Станов у Кобыжи (?) по поле великое, дикое, поза Супою, до Красного городища у верхи Грузкое речкою у реку Модрець, от Модреца до Верхулея до млыниць (?), дорогою до Русанова, у реку Трубешь до Русановского броду, як перед тым давно бывало. И на то я пану Дашку Ивановичу дал сей лист увяжчи, под печатю нашою.

П[и]сан в Киеве сентября 9 день индикта 7. Писав дьяк воеводский Григорий Семенович. М[істо] п[ечати].

(ІР НБУВ. Ф. І. № 58292. Копія XIX ст. Внизу документа написано: «Архив министерства иностранных дел-отдел Литовской метрики – акты относящиеся к Киевскому воеводству»).

№ 2

1649, червня 29. – Чечерськ. – 3 листу пана Сесицького до полковника війська ВКЛ.

«[...] добре було б кількасот [...] Бронною їх переправивши [...] [у] Чечерськ потрібно кінноти, а як я довідався [...] нема там українських козаків, тільки [...] гультьяйство, особливо з Мени 200 [...]».

(Korespondencja wojskowa hetmana Janusza Radziwilla w latach 1646–1655. Cz. 1. Diariusz kancelaryjny 1649–1653. Warszawa, 2019. С. 56).

№ 3

1678, січня 7 (1677, грудня 28). – Сосниця. – Купча.

«Року тысяча шесть сот семдесят седмого, місяця декабрия дня двадцать осомго.

Уряду нашему мійському сосницкому нижеподписанному сей справки ставъши очевисто Иван Кирилович, козак и обыватель сосницкий, чынил свое сознание в добрый способ слова:

Иж я свой фолварок з будинком власный з двома огородами, один огород од фолварка з одной стороны лежачый од Никиты Литивченка (!), з другой стороны тож од фолварка огород од Ярмолы, жителей сосницких. Счо оный фолварок мой власный, же ні в чом нікому не пенный и о жадных долгах не подписанный, все ограничивши писмом урядовным и от мене данным его милости пану Андрею Дорошенку, товаришу войсковому, оный фолварок продано и в посесию продавши за певную сумму грошей коп пятнадцать личбы литовское. До того теж варую и упевняю пред урядом, абы я сам, жона моя и потомство, а с приятелей моих, ближних и далеких, нікто в оный фолварок и огороды да не втручался, бо юж то есть вчними часы продано. Волно его милости пану Андрею Дорошенку, товаришу войсковому, яко своим власным владить оным фолварком з огородами, даже продать жоні и потомству его и на себя вчно держать и я, Иван Кирилович, зрекаюся и не хочу юж (...) дить не в жадного суду и права зновьялет того, бо юж то есть певным торгом продано. Мы яко уряд, чуючи Ивана Кириловича слушную продажу, на просьбу его, же сие урядовное писане с подписанием нам печатей стороні требующей выдалисмо.

Писан в Сосниці року и дня вышеописанного.

До которой справи в той способ подписуемя:

Павел Крачевский, сотник сосницкий.

Дмитро Остапович, атаман городовый.

Сила Якимович, войт сосницкий, из бурмистрами.

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. № 1495. Копія XIX ст.).

№ 4

1679 (?), червня 28 (18). – Батурин. – Лист військового канцеляриста Василя Кочубея до компанійського полковника Іллі Новицького.

«Мосці пане полковнику охочокомонный, велце наш мосці пане милост[и]в[ы]й добродію и отче!

Ознаймуем в мѣти, нашему мосці пану и добродіеву, же за помощию Всемогущаго Творца в сем походи военном посполу з их мл. панами полковниками, як городовими, так и охочными, к 3 септемвриа ночное doby прибувши ко Днестру, именно на шлях лежачий з Білгородщини до Крыму, где саме порон ходит, з паном Палієм и з панами полковниками городовими лубенским, прилуцким, перяславским и піхотними чим найпримгій (?) переправилисмоя, а сам пан полковник черніговский, з паном наказним ніжинским тут надо Дністром з табором найдовался. И так ми, взявши Христа Спасителя и Престую Дву Бѣгу, яко будучи правовірные християне, на помощь на світано 28 септемвриа на Паланку – бисурманский городок, застаючий на шляху Білогородском, вдарилисмо, и там, нимало не бавячись, зараз простовалисмо ку Білогороду на ханский кишла, в которых ханское двори обрѣтались. Аже щастем ясневелможного добродія его мл. пѣна гетмана и в мѣсть мосці пѣна тие всі села ханские аж доценту випаливши, ясир едине живцем побравши, а других мечем витявши, ку Паланце знову о времени полуденном того ж дня повернулисмо, и там з піхотою добувши вежу мураваную, в которой бил ака тамошний з иными татари заперся и арматы их же, що било там, позабиравши и огнем все попаливши, щасливе назад повернули. И зараз того же вечера на сюю сторону ку табору переправились. Прето, прибувши юж ку Богу и переправившись на сюю сторону его мл. пѣн. полковник черніговский описался в тим до ясневелможного добродія его мл. пѣна гетмана и, з нами розлучившись, своим трактом першим взял предсвятую дорогу. А ми поспо-

ду з его мл. пїном полковником лубенским переправившись на сую сторону Синюху (!), не препомнівши в тим в. м., нашего милостивого отца и добродія, же щастем в. м. мосці пана и добродія нашего, а до того милост[...]. вуются тут зась ку Путивлю притягнул боярин его мл. кнзь Долгоруков з своим полком, а в Сївску (вже тому колько дней) станул боярин ближний, кнзь его мл. Черкасский, при котором самыє найзначнійшиє рати и порядки найдуются, и маєт вскорі ку Путивлю послішити, и незабавно тягнути, тим же мимо Самьбор, що иншиє тягнули, трактом. Ясневелможный добродій его мл. пн. гетман міл рушитися сегодня в среду июня 18, але иж тот боярин своим тягнїнем не успішил теды отложитися тому терміну постановлено, до тиждня, злученья его мл. добродія (з говорки нынєшнее познається) маєт быти з боярами оними, тут межи Коренєю и Хвастовцями, албо где близко от того положєня. При боку его мл. добродія будут полки пїхотные, а сотні засеймские, а городовые здєсь около Дєвиці Володковое збиратимуся; ба безмо[...] прилуцкому не кажуть сюда ж ку Курєні падатыся, а так розумію [...] в. м., м. м. пн., з своим полком тут же будет. Полк чернігівский вже под Киевом, и вже переправується через Днїпр, и Стародубовскому туда ж с успішєнем велєно. Под Киевом была втарчка татарская перед Сошєствия Стгого Дха прайдником, але громлена через комонную компанію Кгордїчину, у которого погрому и языков трох сюда до добродія припровоажєно, отколь на Москву их одослано. Тые повїдали, же около Ушєстя пришло к Хмєлничєнку орды сім тысячєй Білогородское, з Суин акгою, з которое на той час найдовалося чотыри тысячи под Паволочью. О турках так тые языки казали, же о цару и о вєйзиру межы ордою не чути было: если же оныє рушили албо нїт. А через Дунай вже переправился Кара Агмет паша и Суин паша з войсками, якие до Бабы стягалися, от Килні зась Чорным морєм в Кгмибих (?), тридцать будто и шєсть од янчаров пошло ку Очакову, з способностями до будованя городков, якие [з] низу Днїпра выставити собі хочуть. Але козаки, якие повернули з Запорожя 15 июня, о тых янчарах не кажуть відомости. Пошол праві Сїрко ку городкам Кази и Асаам для добытя языка водою, а и полєм абапол Днїпра войсковые комонные пошли ватаги. Затым ховай мене в. м. м. пн., в своей ласце, которой ся пїлно полєцаю.

З Батурина июня 18 дня 1700 (?) року.

В. м. м. пїна, зычливый слуга В. Кочубей».

(ІР НБУВ. Ф. II. № 1535. Копія початку XX ст.).

№ 5

1682, листопада 3 (жовтня 23). – с. Сїлце. – Купча.

«Копія.

Року 1682, мєця октовривя 23 дня. Копия

Я, Хведор Панасович Сивай, житєл кузнецкий, товариш курєня Попогорского, чиню відомє пер и в потомниє часи сим моїм добровольним записом, иж непримущєне, але з доброй воли своей, продалєм своего власного отцевского и дїдовского ґрунту, часть полєси на урочищи Вишковї, в которой и сіножати до тоєй части воз на пять, пану Овсію Якимєнку, житєлно селецкому, за готовиє денги коп шїсть доброй монєти вічними часи. И таковоєй то полєски, мною проданноєй, вирєкаюся и впрєд идущиє времєна втручатися я и жена, и діти, и потомки мої не должни и его, Овсія, и дітєй его ж турбоват не повинни. Но волно єму, яко в своем власном, вновь дєрево розробляючи, владіти и з оноєго корист иміти и волно продати и як хотіти на свой пожиток обернути. На что для лучшего вірєятія и писмо сие єму, Овсію, даю при людєх зацних и віри годних з подписом руки моеєй власноєй при знаменїи крєстном.

Вишписанный Хведор Сивай, яко неумієтний писанія крєст кладу +

Дїялося в Сєлци при Якову Ліщєнку, при Пархоєму Ярмачєнку и при Васку Ивачєнку, житєлєх кузнецких.

И при Саску Мисковичу и при Гришку Дємидєнку и Авакуєму Сидоровичу, обиватєлєх селецких, о подписї руки упрошоний писатєл сєєго писанія Пєтро, мїщанин стародубовский.

(ІР НБУВ. Ф. I. № 53291. Копія XVIII ст.).

№ 6

1689, листопада 26 (16). – Короп. – Лист коропського сотника Тихона Довгала до Іллі Новицького.

«Мні велєце мєци пане полковнику комонний, мой мєци пане и добродію.

Бывши я у вашой панской мїсти, добродія моего, в Нєхаєвці по салютованно щасливого и доброго здоровя и незаміроних літ панованя и при унижонє чолємбитю моем просилєм приказу старости поотдавати чєлядницї моеєй забраную одєжу чоєо он, староста, екскузуєтся відати, переказует на Нєсходовского, пред оным бувшого старосту. О том листовнє добродія моего як БГ донєсет не препомніти велєце прошу и реєстрик з писаних тих рєчєй посилаю, зостаючи во вшєляких послушних окаязиях завшє поволним.

Вашой панской мїсти всего добра зычливий и рад служити Тихон Довгєля, сотник коропов[ский].

73 Коропа 1689 року ноевривя 16».

(ІР НБУВ. Ф. II. № 14519. Ориґїнал).

№ 7

1697, лютого 23 (12). – Мглин. – Боргове зобов'язання.

«Року 1697 мїсєца фєвруаривя 12 дня.

За відомом вряду мглинского Макар Игнатовича, сотника на тот час наказного, Григоривя Семєновича, атамана городового, Кондрата Савєлєвича, войта мглинского, лист и добровольный запис от

нас Тимоха Подлузького, жителя высочанскаго, от Иванюги Парфененка, от Максима Ушачонка и от Уласа Данилевича, жителей мглинских, чинил собі вично, иж есть зостаем виноваты галерай сот дванадцат битыми ровньо п̄ну Ивану Федоровичу Есимонтовскому, козаку и товаришу значному сотни Мглинской. Повиннисмо оную суму его рукоданную изыстит вси едностайне без всякой отмовы и отмоги на ден и термин заложонный в року идучом 169 осмом о Воскресеніи тридневном ок (!) велик (...)*. А не могли бы мы на термин назначонный сами оной сумы зпостачити, то мусят наш жоны и діти тую суму в совито отдавати выш мененную. И на тым мы Тимох, Иван, Максим и Улас и письмо выдаем на вряді з своих рук власных п̄ну Ивану Есимонтовскому и при печатех врядовых для ліпшой вири и пе[чат(?)]... року и] дня виш писанном.

Макар Игнатович, сотник на тот час наказный.

Григорий Семенович, атаман городовый.

Кондрат Савелевич, войт».

(IP НБУВ. Ф. I. № 52447. Оригінал, завірений двома печатками).

№ 8

1697, листопада 7 (жовтня 27). – Мглин. – Закладний запис.

«Року 1697 октоврия 27 дня.

На вряди мглинском [перед] Иваном Романовским, сотником, Михайлом Симоненком, атаманом городовым, Кондратом Савелевичом, войтом, очевисто ставши Тарас Воложенко, жител шевердинский, доброволне признал, иж у зоставі на викупленя пустил у двадцати копах и в полтарели (!) власний свой дом не пенний и нікому не заведенний, лежачий у Шевердині, з пляцами и з пашнею, половца полосы з синожатми дубровними и луговими и усіми принадлежностями, що до дому принадлежат, п̄ну Ивану Есимонтовскому. Которим домом, пляцами, пашнею, синожатми и всими принадлежностями владит, нім мене, Тараса Воложенка, ГД БГ споможет. А с помощи ся отложу мененную суму п̄ну Есимонтовскому, то при мні, Тарасу, зе знову мает оставит дом, пашны, пляцки, синожати и вси приноложности (!). На тим я, Тарас Воложенко, на вряди п̄ну Ясимонтовскому и письмо видал с подписом рук урядовых и при печати писарской (?) (...) * року (?) описанного.

Иван Романович, сотник мглинский.

Михайло Симоненко, атаман городовый мглинский.

Кондрат Савелевич, войт.

Тут теж докладаем термин застави роков на пят, а не мог би за пят рок викупит, так п̄ну мает оставит».

(IP НБУВ. Ф. I. № 52449. Оригінал, завірений підписами і двома печатками).

№ 9

1700, вересня 13 (2). – Стародуб. – Василя Чуйкевича.

«Року Бжого тысяча сімсотного м̄сца септеврия дня второго.

По росказаню ясневелможного его м̄сти п̄на Иоанна Стефановича Мазепы, гетмана Войска его црского прсвітлого влчства Запорожского, будучи высланным в заводі жителей левенских так товариства войскового, як и мужей тяглих з мериновцами подданными п̄на Тимофія Алексіевича о кгрунта пахарние (!), мериновцами безправне заобладаные выездили за відомом его м̄сти п̄на Михайла Миклашевского, полковника стародубовского, взявши з собою особ: п̄на Якова Завадовского, асаулу и п̄на Прокопия Силенка, сотника полковых стародубовских, где под истинным признатем старинцов явно оказалось як много, а неслушне и безправне мериновские жители власного левенского кгрунту завладіли. А так міркуючи, жебы левенское товариство и тяглие мужи болш вправные заводы о кгрунт той пахарный з мериновцами не входили розділилисмо так дуброву як и мягкое поле мериновцам от дороги мериновской к Дохновичам идучой копцами коло болота Кобылля до шляху Кичецкого, а Левенцам того ж их поля и дубровы половину к реці Кичеті лежачую тыми ж едними копцами стерженно привержнули. Обоім сторонам варуючи пилно, жебы юж вичными часы мериновци ни левенци не важилися чрез учиненную границу в кгрунта розділение входити и турбацию вчинати под виною на самого ясневелможного его м̄стю п̄на гетмана и на здішний стародубовски полковый суд тысячи золотих на що для потомной ненарушной твердости жителям села Левени товариству и тяглим людем сее наше з подписом рук власных выдали писане.

Дан в Стародуб(і) Року, м̄сца и дня вышписанного

Василий Чуйкевич, на тот час высланный от ясневелможного».

(IP НБУВ. Ф. I. № 53252. Оригінал. Список вміщено там само під № 53254).

№ 10

1702, листопада 5 (жовтня 25). – Мглин. – Купча.

«Року Бжого тысяча симьсот фторого м̄сца октоврия 25 дня.

Я, Дионисий Семенович, священник Свято-Пречиский, намисник мглинский, сознаю сим моим писмом, иж продалем власную мою отцевскую пожню, лежачую берег рички Біловодки сумеж рожонных моїх братов, Андрия и Онуфрия, помеж (?) з другої стороны теж рожоного моего Григория Семеновича, славетне урожонным п̄ном Есимонтовским Афанасию и Александру за готовую суму в совито за коп двадцат доброй монети, абы ниhto не важился с покровных моїх, близких и далеких, яко з братов, так и братаничов, п̄ном Есимонтовским Афанасию и Александру, перешкоюдо быти в оной пожни. Волно им яко своим добрим владіть и на свой пожиток оборочат самим и их потомком. А я, мененный продавца Дионисий Семенович, вичне зрекаюся з оной пожни, сам, жона, діти и мої братаничи не повинни уступу мити. На тим я, Дионисий Семенович, и письмо власною своею рукою

писаное, видаю ꙗном Есимонтовским Афанасию и Александру с подписом руки моей и притиснением печати моеи.

Писано в дому моему, Дионисия Семеновича, року и дня виш писанного.

Дионисий Семенович, намисник мглинский, рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 52458. Автограф, завірений печаткою).

№ 12

1705, травня 6 (квітня 25). – Мглин. – Розписка.

«В року 1705-м мѣся априля 25 Тимоф Подлузский и Максим Ушачонок, жители мглинские, остатнюю част долгу своего, припадающую на чтирох особ по девяност галеров, по пяти и по четверце битой, ровними часи зѣстили и уже невинни зостае в своїх двох частей. А то сталося през гвалтовний суд его мѣсти ꙗна Миклашевского, полковника нашего стар[одубовского]. Другие их товариши Иванюженки и Улас Данилин в том же року отдали сорок талерей битих, чотири талери и двѣ четвертки, ꙗца мая тринадцатого в дому нашем в Симѣнтовцѣ пред Ивашком, Агеевим зятем».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 524487. Оригінал (?)).

№ 13

1706, листопада 13 (2). – Жовква. – Лист князя О. Меншикова до князя Томаша Юзефа Замойського (регест).

Мова йде про генерал-майора Баура (Ваугу). Він віддав наказ, бо його дивізія розташована в Замойській ординації, щоб вона не чинила кривд підданним вашої мості. Але почувши, що генерала не тільки не впустили до міста, але й від тамтешнього коменданта було його сконфужено.

(АГАД. Ф. «Архів Замойських». № 560. Оригінал).

№ 14

1706, грудня 14 (3). – Жовква. – Лист князя О. Меншикова до князя Томаша Юзефа Замойського (регест).

Під час нашої відсутності сталося нещастя між нашим генералом і комендантом Замостя. Треба розслідувати цю справу.

(АГАД. Ф. «Архів Замойських». № 560. Оригінал).

№ 15

1707, квітня 29 (18). – Купча.

Мы, Иван и Елисей Яковлевичи, жители кузнецовские, чиним відомо, явне, значне и добровольне тепер и на потомние часи сим нашим записом, ижем продали поле, знайдуючоеся в грунтѣ кузнецовском, а меновите Заходище Касяну Петровичу Шульженку, жителю селецкому, яко то свое власное, ни в чем никому не винное Але предся значимо не тилко старое поле, а нови не позволяем ни ступня приймати до того поля за кобилу вічними часи. Которое то поле вишменованному Касяну Петровичу, яко свое власное волно собі в пожиток держат, любо продат или кого дароват и ведлуг своего умислу обернуть. Тут же варуем и вічне записуем, аби ни хто не важился ниякой шкоди чинит вишписанному Касяну Петровичу, яко ми сами, так и жони, ани діти наши, ани с кривних інших близких и далних приятелей наших, заводов правних не чинили, на что для ліпшой віри и відомости даемо сие наше писмо Касяну Петровичу, жителю селецкому, с подписом рук наших и при людех зацних и віри годних.

Року 1707, мѣся априля 18 дня.

Никита Парфенович руку подписал.

Халимон Якимович руку подписал.

Тимофей Парфенович руку подписал».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 53291. Копія XVIII ст.).

№ 16

1709, квітня 26 (15). – Попова Гора. – Купча.

«Року 1709, мѣся априля 15 дня.

Я, Гришко Семенов, житель кузнецкий, даю на себе писмо мое Янку Дударенку, жителю селецкому, что продаем оному полосу грунтовую, Жар прозиваемую, части Семеновой об межу рубежами з [Лі]щенками и Пархомовими аж до Потаповой, за суму певную коп одинацять доброй монети в вічне часи. И волно ему яко то свою власную продат или дароват и як хотя на свой пожиток обрращать и ліс в оной же полосѣ розроблят. И абы оногo Янка не важился ніхто (?) турбовати, жена моя и діти, ани приятелѣ моѣ, ближние и далние, и [...] полосу втручатися. А міл би его кто турбовати, то на такового вини панской закладаем талерей сто.

Діялося на Поповой Горѣ при людех зацних и віри годних при Ивану Семеновом, Михалю Пархомовом, Филону Сивасву, жителех кузнецовских, Филону Якименку, Касеяну Шульженку, Савци Марковом, жителех селецких, и при иних людех на тот час будучих.

Яко неуміетний писати звишенованный Гришко Семенов рукою своею знамение крстное кладу +.

Халимон Якимович руку подписал.

Тимофей Парфенович руку подписал».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 53291. Копія XVIII ст.).

№ 17

1709, вересня 23 (12). – Полиця. – Лист князя О. Меншикова до князя Томаша Юзефа Замойського (регест).

«Отримав певну відомість, що маса наших дезертирів в службі й. м., а вчора ще сім гренадерів втекли з царського війська до Замостя. Прошу всіх руських дезертирів не тільки видати, але, зв'язавши, наказати припровадити їх до нашого табору».

(АГАД. Ф. «Архів Замойських». № 560. Оригінал).

№ 18

1711, лютого 23 (12). – Стародуб. – Випис з міських книг щодо купчі.

«Випис з книг міських стародубовських права майдебурского.

Року Бжого тысяча сімсот одинадцятого, мѣся февруаря, второгонадцят дня.

На майстраті его црского прѣтлого влѣчтва стародубовского перед нами, Прокопом Силенком, обозным и наказним полковником стародубовским, Демяном Ермолаевичом, войтом, Ерофіем Середою и Демяном Григориевичом, бурмистрами, райцами, лавниками и всіми рочне засілими радни-ми постановившиися очевісто Микита Пархомович, житель села Кузнец, сотні Поіпутской явне, ясне и доброволне, а не примушоне, до книг міских стародубовских зознал, иж кгрунта пахарние и сіно-косние з отчиною, двором, огородом, гумном и зо всіми до них принадлежностями в селі и при селі Кузнецах лежачие, як сам уживал и в держаню своем мѣл, отвюл, продал и поступил в моц и вечис-тое держане его мѣсти пѣну Ивану Борозні, знаменитому товаришові войсковому полку Стародубов-ского, малжонце и потомком его на вѣчност за сумму певную и сполно до рук продаючого одобран-ную, то ест золотих сто тридцят грошей личбы литовской монети доброй. З которого одобраня сим же вечистим записом квѣтовал его мѣсти пана Борозну. Волно теды его мѣсти пану Борозні тими, вижей мененними, кгрунтами малжонце и потомком его спокойне владіти и пожитковати, кому хот-я продати, даровати з ким замѣнити и ку найліпшому пожиткові своему оборочати вѣчными часы. А помененный продавца себе самого, жону и потомком своих от вижей спецификованных угодей отда-лил и у вѣчне зрекся, до которих интересоватися, перешкоды и найменшой шкоды чинити не повѣ-нен и потомкы его не будут могти под зарукою золотих сто двадцяти и нагороженем шкоды голим словом менованой. Якое продаючое доброволное зознане по прошенію продавчого казалисмо до книг міских стародубовских записати и есть записано. З которих и сей випис под печатю урядовою и подписом рук нам майстрату стороні того требующой ест видан.

Писан на майстраті стародубовском.

Царского сѣщеннійшого величества маистрату стародубовского войт з бурмистрами и райцами Демян Ермолаевич.

Прокоп Силенко, обозний и полковник наказний стародубовский.

Григорий Отвинович, писар майстратовий стародубовский, з книгами скориговал m[anu] p[ro]p[ri]a]».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 53259. Оригінал, завірений підписами і печаткою).

№ 19

Між 1710–1721 рр. – с. Левенка. – Скарга левенецьких козаків і селян до гетьмана Івана Скоропадського.

«Ясневелможний пѣне гетмане длго призрителний нѣш пѣне патроне и добродію.

Со слезами обявляем велможности вшой когда будучи на розиску п. Чуйкевичом и будучи на пограничу, куди старинние люде, признавци нѣши, заводили, велив тие мѣца для признаки нам топо-рами рубати, где мѣлся копати копци. И по заводном признатю стариков, велѣл нам, мовячи: «При-ходите небожата завтра до мене рано. Подаю вам росписки и на тих признаках велю вам покопати копци». А на завтрашний день, когда рано пришлосмо, он, п. Чуйкевич, зганивши нас матерно, мовил: «На що вы як Тыхом порозроблял, тогда и вы почали упиратись?». Мы мовили: «Он нам не дал розробляти» и отишлосмо. Да написалисмо ему п. Чуйкевичу, самому такую супліку: «Пѣне Чуйке-вич. Ти ж велѣл за признатем нших стариков и знаки порубати и велѣл еси сего дня нам на тих зна-ках и копци копати и росписки подават нам. А понеже так своего здания не исполняеш, мы не на ко-го иншого, але на тебе самого будем велможному пѣну гетману ускаржатися». Тогда п. Чуйкевич вел-лѣл з Тыхомом (Олексійовичем – Ю.М., І.Т.) Завадовскому (стародубьским полковим суддею – Ю.М., І.Т.) и Прокопу (Силенку – стародубьский обозний, потім полковник – Ю.М., І.Т.) и нам казав бут тамо на пограниченні и вожками, далеко уступивши тих признак, розмирати и розграничити. Мы, видѣвши их такое діло, нам укривжоное, и з жалю своего аж поросходилися и без нас розграничили и вини заручили тысячу золотих, хоч хто ступнем в чый кгрунт вступит и от своего кгрунту преч и на том мы, видячи себѣ немалую кривду и не имѣючи себѣ заступци и помощника, а другое, знаючи, же тяжко з пѣнами тягатися и тим розграниченним контентовалися кгрунтом чрез колко літ. Да он же, Тыхом, не маючи себѣ задосить, же и так нас укривжоное, але и заруку переломил да у разграниченое пѣше тридцять сажен закопав. Тогда знову прекладалисмо со слезами жалобу. Ясневелможний пѣн гетман з милостивого своего респекту прислал высланного п. Карпіку. Высланный, распитавши тих же стариков, розѣхав по первых признаках, як его заводили тие ж признаки старинние, и заручили уже тысячу таляррей до слушного часу, не укончивши суді. Оный же Березовский уже у три літа ста-нет чрез предреченную вину и заруку тысячи таляррей розграниченние пѣши пахати кгрунти, и по тре-те слезне ускаржалися велможному пану гетману. Знову ж ясневелможний пѣн гетман по промного-му своему мѣсрдию послал их мѣсти пѣна бунчучного (Лизогуба – Ю.М., І.Т.) и пѣна Володковского и оние ж панове высланный з пѣном полковником и з полковими особами зѣхавши на кгрунта и учинили

розиск по дорог[...] уже розграничили. И на тоє мы приступили и руки подавали и на згоду пришли и того нам не попускают, не толко що не попускает, але много и турбуєт нас.

Ясневелможний всемлстивий ѿш пн на тие крунта за Тимоха купчих отнюд не доводилося и не було и нікому Тимох не являв. Так теж и тепер не могут довестися и на том завязуємся: ежели бы могли довестися копії о тих крунтах, то не тилко от наших кругов чуждими себе чиним, леч и на здоровю каранни будем. Кроме его купчих, которие мїет на свої крунта, зовеми Зміны. По сей плачливой суплице ншої просим бідние сѣтой справедливости, за якую поки діши в тілі ншем повинни будем Гсїда Бга блгаты.

Ясневелможности вшої блгопризрителного ѿшого пна патрона и добродїя нижайшие подножки атаман села Левенки з козаками и войт тамошний же з мужиками».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 53253. Тогочасна копія).

№ 20

**1711, листопада 2 (жовтня 22). – Воронїж. – Лист воронїзького сотника
Потапа Назарїевича Піскуненка асаулу артилерїї Івану Мануїловичу (?).**

«Мсїці пне асаул артилерїї войскової, нам велце мсїцївий пне и ласкавий добродїю.

Товариш сотні моеї Іван Коваль плачливе просил нас о инстанциональний лист до в. мсїці добродїя таковий, чтобы в. мсїць добродїй, не розораючи под сей час зимний коштом его прифундованной лазні з свого мїстца, дал ему фолкгу принамїй до Сошествїя Стго Дха. Видячи (?) якое его жалостное прошение, а к тому выдїачи в літах его подїйшост, сїю ѿшу инстанцію до в. мс. добродїя вносячи, велце про[с]им сей час зимний приказати ему на том мїстци прибути, респектуючи на его в літах подеїшост и не меншоє убожество, же отнюд не может чим поконтентоватись. Зачим теды и повторе в. мс. м. пна покорне просячи о тоє, долженствуем таковую учинност поволностю услуг нших в. мсїці добродїєви поветовати и отслуговати, зостаючи в. мсїці добродїя широзичливий прѣтелі служит готови Потап Назарїевич, сотник воронїжский, во всем широзичливий прѣтел служит готов.

З Воронїжа октовр[ия] 22 1711 року».

Запис іношою рукою: «Ругановские справи (?) к (...) *листи».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 53253. Оригінал).

№ 21

1714, травня 1 (квітня 20). – Левенка. – Купча.

«Року тисяча сімьсот четвертогонадцат мсїца априля 20 д.

Ми, нижей на подписі менованние, Максим и Гришко, брати родние, на вічност чинимо сим нашим писанием, же продаємо в вічност пну Петру Корецкому власного своего поля частку з загонами и двором и сіножатми за коп 20, брали м[и?] жито сие в тоє время, як дорого поднялося, четвертку по копї брали жито. А остаток Михал, войт, грошей нам доплачовал якосми поле з своей волї. Бо я, Гришко, вже не хочїчи в Левенці жити, але на слободу, продавши (...) *в якую то продажу ми, родние брати, вічне себе и дітками отдаляем. На що для ліпшої певности сим писмом ствержаєм з подписами крестом руками нашими.

Дїялося при людях зацних в Левенці при Шутї, козаку, при Купрію (?) и при іних войту Михалю. ++».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 53279. Тогочасна копія).

№ 22

1716, травня 25 (14). – Мглин. – Випис із стародубських судових книг.

«Копия.

Року 1716 мсїца мая 14.

На урядї полковом перед нами Прокопом Силенком, судею, Семеном Березовским, асаулом полковим, особами стародубовскими, приточилася справа о отчинї Матвія Плеваки, покойного жителя білогошанского, в ґрунті білогошанском именуочомся между Хролом Матвієвичом Плевачонком и Максимом Семеновичем, передними жителями білогошанскими в той мерї, иж покойний Матвій Плевака отчину свою за живота своего завїювши и продавши покойному Семену білогошанскому за сумму певную и сполна руками его отобранную, то ест за талїари два. Ствердил его, Семена, рукоданним своїм писанием вічними часы позосталиї. Теди потомок Плеваков по смерти отца своего доходил пред висше писанним урядом отчини своей отчистой на Максиму Семеновичу, хочїчи откупити, припозивал Максима сина Семенова пред уряд полковий. Прото подлуг децїзїї суду полкового понеже уряд полковий, уважаючи на давное літ часу, чому (?) ведеться літ болш сорока и на ствержение писма данного Плеваком Семеновї наказано Максимовї, сукцесоровї Семенову, бы уже в потомние часы мїл промежку собою спокойное в той отчинї уживанье, дати и вилїчити коп пять ему, Хролу Плевачонку, и так, совоито рахуючи, коп шестнадцїть за тую отчину, то ест три полоси вироховавши сумми, яко и сам Хрол до того приступивши, вічними часы себе, жону и дітей своїх, ближних и крєвних и далних, отдалил и видїдичил вечними часы Максиму теж Семеновичу тую отчину як хотя на свой пожиток оборочати вічними часы. Если ж бы хто з них мїл о тую отчину право нарушати, на такого варуєтсє до шкатули полковой подватое (?) талїарей сто.

Писан в Стародубї року и дня виш писанного.

В подлїнної тако:

Прокоп Силенко, судия полковий стародубовский.

Семен Березовский, асаул полковий стародубовский.

Читал коморник повіта Стародубовского Иван Сорока и росписался, а вмісто его неграмотного по его прошенію руку приложил козак сотні Мглинской Федор Куриленко».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 52437. Тогочасна копія. Внизу документа намальовано коло, всередині якого написано «місто печат[ти]»).

№ 23

1716, листопада 20 (9). – Купча.

«Року 1716 мѣся ноемврия 9 дня.

Я, Лисій Лісченок, чиню відомо сим моім доброволним записом, иж продажем ґрунту своего власного, от брата отділенного, полосу, своей части належачой, прозиваемую Острою Кормою, як ліс нероблений, так и поле. Волно в нем розробляти Ярмолі, Василю и Климю Скобличенкам, обивателем селецким, з віранею (?) в той Кормі отчиною, рубежами свої идучая. Которую з братом перек(!) розсікли и граничит з Яном Бурим а з другого боку з Ярмаченками, за певную суму денег коп дванадцать доброй монети вічними часы. В которой той, мною проданий, ґрунт не повинни жена и діти мої втручатися и з приятелей моих, ближних и далних, и оних, вишписанных Скобличенков, турбовати. И они, Скобличенки, иміют яко своим власним владіти, и люб продати или даровати и як схотіти на свой пожиток обернути. И волно в том лісі коло річки яко в своем власном пасудки ставити. И ежели міл которий з обох сторон правний завод чинити, то на упорного вини панской докладаем талярей двадцат. Что для лучшего вироятія и певности и писмо сие им, Скобличенкам, даю с подписом руки моей власной при людех зацних и вири годних при Никиті Зінченку, при Ивану Гривенку, при Овфиму Гапоненку Верслиском, при Коньдратенку, Науму Заборскому и при них людех, на тот час будучих.

Во увіреніе я, вишписанный Лисій, рукою своею крѣстное знаменіе кладу +».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 53290. Тогочасна копія).

№ 24

1716, грудня 27 (16). – Гадяч. – Лист гетьмана Івана Скоропадського до генерального хорунжого Івана Сулими.

«Мой велце ласкавий приятелю пне хоружий войсковый енералный.

Відомо нам з цедульного в. мѣстиного донесенія, что ясне в Бѣгу преосвященный гсѣдн его мѣлост отѣ Шумлянскій, еѣсп перясловскій, безчестія от Черняховского, писара тамошного полкового, его преосвященству пририканем нанесенного, туне оставити не хочет. Чого ради засівши в. мѣт з полковими тамошними особами составили декрет и сюда до нас оный для виденія прислали. Аже в той цидулі своей в. мст. доносиш, что его преосщество декретальной екекуції на его, Черняховского, не желает, толко би дховную в церкві через три служби Божіи (лежанем перед амбоном) вионал пенітенцію, до чого и сам Черняховскій, як в. мст обявляєш, пристаєт. Того ради, жеби тое не продолжалось, можна в том ему, Черняховскому, волно его преосщества виполнити и оной задосит учинити, ижби и нас впред о том жадная не заходила турбация, прекладаем в. мѣти и ему ж зичим доброго от Гсѣда Бѣга здоровья.

З замку нѣшого гадяцкого декаврия 16, року 1716.

В. мѣти зичливий прѣтел Иоан Скоропадскій, гетман Войска его пресвітлого вѣчства Запоро[зкого]».

Адреса: «Его царского пресвітлого вѣчства Войска Запорожского хоружому енералному пну Ивану Сулими, моему велце ласкавому приятелеві, подати».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 50802. Оригінал, завірений особистом підписом І. Скоропадського і печаткою. Запис на звороті: «Подан декав[рия] 20 сторони пна Черняховского»).

№ 25

1717, серпня 16 (5). – Лист-заповіт Якова Золотаренка.

«Честный отче Дамаскин, мой зичливый приятелю.

Узятий я по указу до Москви, прошу честности вашей: зволте поражать мою гспдиню, в чом будет потребоват. Приказую честности вашей всі ґрунта колесницкие, за гроши купленній, зволте, честност ваша, обихаты и оглядіти, где якіе ест. Ежели послет Гсѣдь мні смерть – половина на мѣстир за дѣшу мою, а половина жоні моеї, а двор жоні моеї у місті (Прилуки – Ю.М., І.Т.) зо всім набитком, що маєт в руках. А з моїх крєвних ніхто не повинен турбоват, а родному брату, що далем писмо на Голівщину, по волі вашой а отцем Дамаскином, ежели будет жону мою слухать, а братю с полем татарским яко хочете из гаєм Олшанским. Тое ознаймую, же я братові своєму и шеляга не винен[...] як малем (?) и им давалем с потребу и отчизна вся ему осталась. Крімі далем на мѣстир Густинскій, в Корсуні, на Росі куплений от Кандиби, млин на Вышших Буках за дѣшу отцеву и матчину. А з остатком як собі хотят и тое ознаймую, бо я и своего [...] нікто не повинен от ей отбират.

1717 року августа 5 д.

Яков Кондратович Золотаренко, рукою».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 54361. Копія XVIII ст. Частково опубліковано в кн.: Лазаревскій А.М. Описание Старой Малороссии. Київ, 1902. Т. 3. Полк Прилуцкій. С. 113–114).

№ 26

1718, серпня 13 (2). – Глухів. – Універсал генерального судді Івана Чарниша.

«Его црсаго прсвітлого вѣчства Войска Запорожского судія енералний и на містцу ясневелможного зостаючий Иоан Чарниш.

Вам п̄ну Петру Корецкому, знатному товаришови войсковому, нехай будет відомо, иж п. Евфимия Иванова Тимошенкова чрез суплічний свой лист апеллиовала перед суд войсковий енералний, прекладаючи, что в. мст. будто илекротние ясневелможного его панской велможности указы и приватние листи преслушавши, забранной в копах пашні скаржачой не поворочалес. Що если в самой річи так було, як в скарзі предложено может бити, тое ему не похвално. Так повагою суду войскового енералного жадаем забранние копи кому належит поворочати, не входячи в большую правную трудност. Если ж би и тому еще указы в слухних оказавши и помянутого збожа не отдалес, тогда по Покрові недел в дві обі стороны для оконченя заводу своего перед суд войсковой енералний в Глухові ставати повинни.

Дан в Глухові августа 2 року 1718.

Звышменованный судия».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 53299. Тогочасна копія).

№ 27

1718, серпня 28 (17). – Кузнецк. – Купча.

«Року 1718 августа 17 дня.

Я, нижей на подписі руки моей менованный, чиню відомо, иж позичелем грошей доброй монети копійками у Гаврили Апанасовіча, жителя селецкого, коп двадцат з гривною. Которому то попускаю в інтересі ґрунту частку, прозиваемую Бувещину, и до того еще и полосу Жарь, до отданія грошей. А и тое докладаем: ежели что деревня будет нововідланного в тих полосах, Гав[рилом] Панасутенком, то при отданні денег плати за сосну виділанную шостак, а утесанную шагов три. А за дуба виділанного и утесанного гривна платит неотложно и пожня на урочищах Мачулах Корму и на дуброві у той части всюди косити на сіно траву позволяется. А ежели я буду хоч сколько грошей отдават и отдавши всі денги, повинен же буду за працу что розроблят дуброву ему, Гаврилі, заплатит, а поле при мні зостаєт. Як в дуброві, так теж и в лісі позволяется ему, вишписанному Гаврилі, користоватися и ништо ему з обивателей кузнецких запретить не може, як мні самому, на что для лучшей віри и письмо сие даю с подписом руки моей властной при знаменіи креста.

Лисій Лісченко яко неуміетный писати рукою своею крест кладу +.

Діялося в Кузнецкох, в дворі Ивана Панасутенка, при Опанасу Семеновичу Ярмакову.

Року 1728 мѣся ноєврия 16 дня.

Я, Иван Панасутенко, жител кузнецкий, чиню відомо сим моім добровольним записом, иж зостаю виноват братовой своей Ирині и сином еї Тимоху и Дмитру Гавриченкам, селецким обвателем, грошей коп десять, что визволяла мене из синами своїми за долг заставного поля в десяти копах в Хведора, Скокина зятя, на три года и она, братовая моя, з синами своїми по прошенію моему запозичивши коп десять денег в бывшаго городничого попогорского иеродиякона Помпея мні в позичу на малое время, и я тие гроши от братовой своей отобравши и Хведору, Савкину зятю, отдавши и братовой и сином еї на назначенный близкий термін не отдавши, тое ж поле Жар в заставі до отданія грошей в інтересі попускаю. И ежели ж до трох год тих десять коп от вишписанного года не отдам, то в вічність тое поле братовой своей и сином еї попускаю и не должен буду и в потомние часи втручатися, також жена и діти мої.

Я, Иван Панасутенко, подписуюся знаменіем крестним +».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 53290. Тогочасна копія).

№ 28

1728, листопада 27 (16). – Борговий запис.

«У Хведора, Савкина зятя, на три года и она, братовая моя, з синами своїми по прошенію моему запозичивши коп десять денег в бывшаго городничого попогорского иеродиякона Помпея мні в позичу на малое время, и я тие гроши от братовой своей отобравши и Хведору, Савкину зятю, отдавши и братовой и сыном еї на назначенный близкий термін не отдавши, тое ж поле Жар в заставі до отданія грошей в інтересі попускаю. И ежели ж до трох год тих десяти коп от вишписанного года не отдам, то в вічність тое поле братовой своей и сином еї попускаю, и не должен буду и в потомние часи втручатися, також жена и діти мої.

Я, Иван Панасутенко, подписуюся знаменіем крестним +».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 53291. Копія XVIII ст.).

№ 29

1718, серпня 30 (19). – Глухів. – Універсал генерального Ивана Чарниша.

«Его цр̄скаго пр̄світлого вл̄чства Войска Запорожского судия енералний и на містцу ясневелможного зостаючий Иоан Чарниш.

Вам пану Петру Корецкому, товаришові знатному войсковому, сим повторним яко тройственним позовним листом объявляем, иж пн. Семен Березовский, асаул полковий стародубовский, з тещею своею яко заносит перед сим до нас жалобу, что ви так рок еще з поля их власного житные копи позабиралисте и тепер забираєт еще хочете, на що видан им утискуючим был до вас позовний лист. О яком листе бити и ви извѣстны. Так и тепер оны ж, жалобливые, суплікуют, доносячи, же что виражено было в листі не тилко того исполнити, то ест забраное жито возвратити и во всем любовне приміритис, але еще над тое похвалки чините, хотячи по житних копах и яринни забирати. Что если теж в самой річи ест, теде весьма такого зухвалного и нібы самовластного поступку вашего не похваливши (бо и рейментарских килккратных листовных указов преслушалес), жадаем и повагою суду войскового енералного приказуем, абысте як забранное жито вернули, так и тепер внов забирать не важилися. Овшем як своїм вам добре бы еден другому добре творити, а не труд-

ност затівати. А уходячи барзій того, як правно винний найдеться, до найменшого треба будет нагорожати и за преслушание рейментарских и судових листовних указов неотпустное понести наказание.

Дан в Глухові 19 августа 1718 року.

Звышменованный судия».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 53300. Тогочасна копія. Запис внизу документа: «Копия сего позовного листу»).

№ 30

1719, вересня 15 (4). – Стародуб. – Випис з стародубських міських книг.

«Выпис з книг міських стародубовских права майдебурскаго.

Року тисяча сімсот девятигонадцат мѣся септеврия четвертого дня.

На майстраті его црського прѣтлаго влѣства стародубовском перед нами Иваном Чарнолуским, сотником полковым, и полковником наказним стародубовским, Григорием Самойловичем, войтом, Ерофеем Середою, бурмистром, райцами, лавниками и всіми рочне засліми радними, его мѣст пн Петр Корецкий, знаменитий в Войску Запорожском товариш, против пнеи Ивановой Тимошенковой через старосту своего Самуїла Краковского, в Левенці зостаючого, протестовался в том, иж она, не уважаючи на заруку з суду войскового енералного тысячи тялярей 10, аби заводних кгрунтов не важила ся орати и до оних интересоватися, положеную зорала и позасивала самоволно. Хотячи прето он, пна Корецкий, за таковое пнеи Тимошенковой самовластие где надлежати того искати права, просил, абы его протестация до книг міських старод[убовских] была записана, що казалисмо записати. З которих и сей випис при печати и подписах руку ест выдан.

Писан [на] майстраті стародубовском.

Иваном Чарнолуский, сотник пол[ковый] и наказний пол[ковник] стар[одубовский].

Его црського прѣтлаго влѣства майстрату старод[убовского] войт Григорий Самойлович з лавниками, з майстратом.

Григорий Отвіновский, писарь майстратовий старод[убовский], m[anu] p[goria].

(ІР НБУВ. Ф. І. № 53301. Оригінал, завірений підписами і двома печатками).

№ 31

Між 1708–1721 рр. – Лист князя О.Д. Меншикова до гетьмана Івана Скоропадського.

«Ясневелможний гѣнде гѣдне гетмане Войск его црського величества Запорожских обоих сторон Дніпра, мой особливий бггодітель.

Бил челом села Случевска церкви архистратига Михайла священник Иван Фомин, что де хорунжий войсковий генерал Иван Сулима отнял у отца ево половину мельницы, которая на реке Воре, без всякой причины, а другую половину купил насилно. Чтоб тое отнятую половину ему паки возвратить, а за купленную денги у него принять, за что он общаецца детми при войску служит по прежнему и просил нас, чтоб о том вашей велможности предстатвоват. Чего ради вашу ясневелможност прошу, дабы изволили приказат от хоружова Ивана Сулима мельницу возвратит по прежнему ему, священнику Ивану Фомину, о чем и паки прося, остаюсь

Вашой ясневелможности доброжелателный и ко служению охотнійший Александр Данилович Меншиков».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 50878). Оригінал, завірений підписом).

№ 32

1721, червня 24 (13). – Прилуки (?). – «Розиск» щодо конфліктної справи.

«Року 1721 мѣся июня 13 числа.

По розказаню его мѣсти пна Иоанна Марковича суді полкового прилуцкого любо мы, нижей подписанние, зехали были о починеню в грунтах пней Маріі Якововой, бывшой сотниковні прилуцкой, шкод свидѣтелей виписовати, от кого бы и за чіим ся повелінием оние починено. Однак так оная пні Якововая, яко и законники, размислившися, жебы до большой трудности не приходится, не позволивши нам тих шкод списовати, получили между собою вічную згоду и помірковане. И пустила помянутая пні Якововая мененним законникам покойним мужем еї на мнстир за дшу его легованное з грунтов своих, между Колесниками, Будама, Сорочинцями и Поповою найдуючийся кут, прозиваемий Пороховщина, з сіножатю, нивям, до его ж прилеглим, так же и в Будах сколко ест грунтов, кромі куплених тими ж законниками в (...) *мужа еї, пна Якова, пустила, то ест гай, прозиваемий Браном (?) з нивою и гаем Олшанским, им же у вічную possessию и владіние. Тут же монах отц Дамаскин ознаймует тое, что гай, за греблею стоячий, ими ж, законниками, в покойного мужа еї куплений, пускает речоной пней Якововой во вічное владіние, где міют оной подданіе селитися. Яковой их добровольной згоди вислухавши, казалисмо до уваги вышшой власти записати року и дня вышше выраженных.

Федор Журавский, сотник наказний прилуцкий.

Павел Шын(?) Гирій, бурмистр міський прилуцкий.

Иеромонах Геласий, на тот розиск от превелебного в Бгѹ его мѣсти отца игумена густинского зосланий.

По сем розиску ставши пні Якововая, такъже и законники густинские, пред судом нашим полковим прилуцким, просили нас о подписане руки судейской и притиснением печати, дабы в потомние часы было твердо ненарушно. Яковому прошению чинячи задосит, на сем же розиску руку свою подписалем и печатью подтвердилем.

Иван Маркович, судя полковий прилуцкий.

А ради вящшого достовірія я пні Якововая яко неуміетная писма крѣст сїтий рукою моею на сем розиску написалам +».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 54361. Тогочасна копія).

№ 33

1723, лютого 4 (січня 24). – Стародуб. – Випис зі стародубських міських книг.

«Випис з книг міських стародубовских права майдебурского

Року Бжого тысяча семсот двадцят третого, місяця януария двадцят четвертого дня.

На майстраті его императорского всепресвітлішого влчства стародубовском, перед нами: Яковом Андріевичом, бурмистром и войтовские діла правящим, Парфеном Щербиновичом, вторим бурмистром, Карпом Египцем, Иваном Малахивичом, райцами, лавниками и всіми рочне засідаючими урядовими особами, ставши персональне пп. Даниил и Григорий Новицкие з присланими до майстрату от его млсти пна Петра Корецкого, знатного бунчукового товарища и полковника наказного стародубовского, пном Филипом Данченком, хоружим сотни полковой, и Григорием Толстикевичем, скрибентом справ полковых, доброволне при очевистом сознаню и презентованих купчих, покойному родичу их на кгрунта заипутские данных, и построенный млин, при нем футора, подали от себе купчую на тие всі им владіемии ужитки, за волею пней родителки своей, для спокойного тими угодиями его млсти пну Корецкому владіния справованную ку записанно до книг міських стародубовских, которая такая в себі міет:

Року тысяча семсот двадцят третого, місяця януария второгонадцать дня.

Ми, нижей подписание, Даниил и Григорий Новицкие, за совітним совозленіе еи млсти пней Софии Новицкой, родительки пшой, кгрунта покойним оцем пшим Юрием Новицким, економом шептаковским, за Ипуттю куплею в разных людей набитие, а именно: Кириювщина, отчина цілая, з двором, огородом, помеж пляца полем пахатним и сінокосним и рибною ловлею або полі річки Ипуті, поля во всем кгрунте; другая отчина Трешовская з двором помеж Сапаенков, огородом, полем пахатним и сінокосним и рибною во всем кгрунті ловлею обопол річки Ипуті; третая половина отчины без полшости Лосевщины з двором поміж Исака, огородами, полем пахатним, сінокосним и рибною ловлею во всем кгрунті обопол річки Ипуті и отчиною бортною половиною плячу (!) во всем кгрунті в селі и при селі Жонцу пахатние и сінокосние отчины и рибних ловлей, як в купчих рукодайних и на майстраті составленных есть выражено, в разных урочищах лежачие, з футором, двором и млином о двох колах з ступником, на річках Поконанці и Нежчанці стоячим обополом річки Поконанці з берегами, як сами уживали и в держаню своем иміли, так отвели, продали и поступили в моц и вічистое держане его млсти пну Петру Корецкому, товаришеві знаменитому бунчуковому и наказному полковникові стародубовскому, пней малжонце и потомьком их милостей, на вічност, за сумму певную, исполно руками пшими отобранную, то ест за пят тисячий золотих монети копійчаной, осовито в правах писатися звиклой, волно ест теди его млсти пну Петру Корецкому, пней малжонце и потомком их, тими кгрунтами, от нас заведенними, оромими и сінокосними, отчиницкими, и озерами риболовными, футором з будинками, млином и валюшнею обопол Поконі и всіми угодиями, яко своим властним спокойне владіти, користовать и пожитковать вічними часи, люб теж продаат, заменят и [на] який лутший пожиток свой обернуть, а ми, нижей подписавшиися продавци, самих себе, жон и потомков своих от тих вижей специфікованных угодий вічне отдаляем, до которых интересоватися сами и потомки наши и в спокойном заживаню его млсти пну Петру Корецкому и его потомком чинит не міем [трудности?] и потомки наши не будут могти, но овшем од всякого суду, права нами заведение грунта и млини обопол речки Поконянки должнисмо его млсти пна Петра Корецкого обороняти под закладом вина пяти тысяч золотих и нагороженем шкоди, голим словом менованной, якую доброволную пшу продажу руками закріпляем. В Старод[убі] року и дня вижей специфікованных.

При сей же вишшеписанной вічистой записі, маючи в себе вечистую запис Озара Силченка на часть третти в грунту Кириковского, вручаем во вічное и спокойное владіние, як наша оного Озара купчая опіваєт, его млсти пну Петру Корецкому, полковникові наказному стародубовскому, зрекаючися вічне не упоминатися, так сами, яко и всі кривные пши, и боронити сего в всякого суда и права должно будет. У той купчой рукоданной подпис рук продавца тими слови: Даниил Новицкий и Григорий Новицкий. Вмісто родителки своей второй Софии Новицкой подписуюся Стефан Косович.

Якую купчую рукоданную, на ураді в голос читанню, мы уряд, вислухавши и за слушни (!) быти узнавши, казалисмо до акт пнішних стародубовских оную приняти и на потомние часи во владіние его млсти пну Петру Корецкому, бунчуковому товаришеві, и его потомкам записати, якож есть и записано, з которых и сей екстракт выписавши, при печати урядовой и [з] подписом рук стороні, того требуюющей, есть видан. Писан на майстраті стародубовском.

На подлінном тако:

его императорского всепресвітлішого влчства майстрату стар. бурмистр и войтовский уряд правящий Яков Андріевич М. П.

Александр Григорович Злотников, писар майстрат[овий] старод[убовский].

(ІР НБУВ. Ф. II. № 18148. Копія початку XX ст. Запис копіїста: «Рум[янцевская] оп[ись], п[олк] Старод[убовский], с[отня] Новом[линовская]. Т. 123»).

№ 34

1723, лютого 10 (січня 30). – Реестр козаків Седнівської сотні, призначенних у «Терковский поход».

«Реестр товариства сотні Седневской в Терковский поход означенного року 1723 мця януар[ия] 30 д.

Василь Коршак наказний сотник.

Куренов Макигинских.

Иван Томила
Пархум Томила
Антун Козоріз
Семен Кряж
Наук Прокопенко
Максим Козоріз
Корній Кряж
Мина Кошовий
Алексій Кобенко
Герасим Отрущенко
Отрушко Семисав
Отрохим Семисав менший
Иван Скіпский
Роман Неплюенко
Онис Смолок
Авдій Матирка
Степан Мелешенко
Грицко Скіпский
Федор Шкинъ
Пилип Шкинъ
Грицко Книр
Алексій Самоненко
Иван Григоренко
Кондрат Молочко
Петро Ярошенко
Есиф Красноголовка
Василь Чорнобровка
Павел Плошук
Степан Денисенко
Овдій Колинченко

Куреня Дирчинского

Василь Марченко
Иван Мехид (?)
Яков Фещенко
Петро Півень
Миколай Силенко
Сава Головатий
Семен Копил

Куреня Смяцкого

Василь Вишгородко
Иван Есименко
Корній Корхов
Семен Малій
Семен Радченко
Данило Мищенко
Андрій Клименко
Степан Голяренко
Веремій Лапа
Василь Маланченко
Максим Петришин зять
Прокуп Иллін зять

Куреня Поліського

Данило Комісаренко
Тимох Сердюченко
Савка Петрук
Василь Яковенко
Кирил Савенко
Мина Яковенко
Иван Оксionenко
Иов Демиденко
Есип Сердюченко

Куреня Клочковского

Павел Крошка
Онисим Тишковець
Захарія Шарпата
Отрушко Шарпата
Данило Прищип
Денис Максименко

Максим Зінченко
 Остап Стриж
 Процько Стриж
 Иван Шуренко
 Леон Шляхта
 Яцько Шляхта
 Алексій Постоляка
 Феодор Урядник
 Процько Урядник
 Окула Сергиенко
Куреня Черниговського
 Денис Алексіенко
 Андрій Кириєнко
 Максим Опанасенко
 Васил Білокунський
 Ефим Богданенко
 Роман Богданенко
 Петро Войцехович, сотник седневський».
 (ІР НБУВ. Ф. І. № 50811. Тогочасна копія).

№ 35

1723, лютого 14 (3). – Скарга Левка Гавренка, козака Конотопської сотні, наказному гетьману Павлу Полуботку.

«Велможний мїї пїне полковнику чернігівський і наказний гетмане з старшиною енералною, мні премилостивїйший пїне і великий добродію.

Ускаржаюся велможности вїшой на Ивана Глушенка, жителя гутянского, подданого рейментарского, что он, Глушенко, купивши своей на мене злости чрез тое, что он перве в мене част гаю купив, а другую свою я част дал ему в завидоване з них користоват для того, что я в селі Семяновці за мил три мешкаю. А потом, довідашися я, що он пустошит, мусілем оному откзати, а другому тамошнему чївкву в завидоване поручити, он не могл мні причини дати, гніваючис. Теди он за тое, что отдалем другому чївкву в завидоване, застанет мене над вечор в гаю моем рубаючом дрова, посилает передом двох чївк по нїм питаючися, а потим и сам приедет и говорит мні: «А що ти чиниш?». Отказалем: «Я у своем гаю дрова рубаю». А он мовит: «Для чого ти сам свое добро крадеш поночи». Я ему отказалем: «Волно мні коли хотя до своего доброго приехавши, не красти». А он мні сказал: «Вїдай, же певне велю тебе як злодія вбїти и на сані зложити, щоб и діти твої каялися и ногою не бували у гай». В тот час поступилем ему, жебы мене не бил, шкапу свою взяти, а хочай же люде з ним будучие ему перечили не брати шкапи моеї для того, что жадной вини не було, отказал: «Будет он виноват». И поехавши до села приехавши в село, прилудне ручилем я ему не ехати на тот поруб безправне в лїс, а он, попоївши тих же лудей, з ним будучих, но теу (?) взявши з собою и Степана Бабиченка, поміжника моего, и услїд починять шкоду напротив моего гаю в Бабыченковом двї березки невеликих вирубали, будто я вирубал сказали. А як готов умерти не відаю и на завтришний день для своего оправданя поднялем трох чївка тамошних на тот поруб, а он також взял от себе лудей; обополне люде постали и найшли двї березки (!) зрубаних и познали що рука рубала не (...)»* и совїтовали ему шкапу мою, невинне взятую, без болшой турбации отдати. Он, не послухавши, не вернул, и вдался з скаргою на мене до пїна сотника пїшого конотопского. А пїн сотник еше з ураду своего послал двох особ товариства городского, а имено Гри[ц]ка Бондаренка и Грицка, комисара сотенного, и еше два тамже згодилося у селі. И тие всі по смотреню порубу сказали, же невинне турбует мене кроме тих двох березок чрез межу вирубаних спрека и за тие велл пїн сотник его первим свїдкам если певне мні могут довести су(...)»* поправити или мні отвестися совистию, а он безчестие мні нагородити винен. Он теди права сотницкого не послухавши, вдался зо мною и в старости своего подлипенского, а староста едно за своим чївком поблажует а над(...)»* радуочися невинного мене винним учинив. З которими не могучи росправитися, мусілем турбовати при мое[й] мизерности велможност вїшу. Всепокорствено прошу о видане висоцеповажного вїшого пїнского до пїна сотника конотопского мні указу о возвращене моеї шкапи и правной моеї утрати и жеби нас в Конотопи пїн сотник совсім (?) росправил. За що должен за сщасливое пїноване велможности вїшой Гсда Б҃га бл҃гати

Велможности вїшой моего премилостивїйшого пїна нижайший слуга и подножок Левко Гавренко, козак сотні Конопской, житель семяновский.

Февр[аля] 3 д. року 1723».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 55000. Тогочасна копія).

№ 36

1725, липня 26 (15). – Прилуки. –

«Доношение» прилуцького обозного Михайла Огроновича та ін. в ГВК.

«В енералную войсковую канцелярию.

Доношение.

Указ з енералной войсковой канцелярії прошлого июня 16 до его мїсти пїна полковника пїшого присланный з тим вираженнем:

Писал в оную канцелярию з жалобою Михайло Иванович, прикажчик олшанский, на пїні судиїну полку прилуцького Марковичеву (*дружина І. Марковича, полкового судді у 1719–1724*). Которий

обявил, что покойний муж еї, судия прилуцкий, у подданного гѣпжи графині Шереметовой ферт-маршалковой жителя олшанского Василя Карпенка невідомо за що забрал худобу и веліл ліси и гаї повирубуват. О чом хочай дважди уже писано з оной канцелярії, однак он, покойний судия, скар-жачого якобы не погодил. И чрез оный указ его мїсти пїну полковникові предлагается, дабы на суді полковом прилуцком о забранной худобі его, Василевой, и о порубкї гаю и лісу о учиненіи ему за то награждения з ним между пїнею судіною учинил надлежащую росправу. Которий указ его мїсть пїн полковник прилуцкий веліл против того всего отвїт пїні судіной учинити. На що пїні судіна так от-вїтствовала:

Покойного ясневелможного пїна гетмана Скоропадского засланны были таковыи указы (яких и пїні держатся) абы посполитие люди що раз з иной маетности в другую под иншого державцу рады своей ползи, чим бы от дачи драгунской и прочіих общенародных тягlostей тим переходом себе свободздат не переходили. А буде которий, преслушавши той указ, перейдет, то позволяет в ных всі его пожитки державці во свое владіние обобрат и що хотя з ними чинити. По яком указу и не-божчик пїн судия, муж еї, кгда выш писанный Карпенко тайним образом з их маетности села Колес-ников в Олшаную на жигло перейшол, веліл в его кгрунт иному человеку на мешкане перейты и его пожиткамы владіючи, всякие у того кгрунту отбуват повинности (якож и понні тот человек в его мешкаючи, кгрунті, оние отбувает). А худобы его, Карпенковой, которие річи по свідительству ата-мана, войта и протчіих колесницких людей небожчик пїн судия до своего двора казал забрати, то пїні судіна по смерти небожчиковой еще в маї мїці оние ему, Карпенку, потдавала. А иние свої госпо-дарские річи помянутий Карпенко, яких тепер требует, договорували ему, Карпенку, свідителі, же з Нежеровского их хутора приехавши з Олшанки, он, Карпенко, побрал до себе самоволно. Ліс и гаї як пред тим были цілие, то так и тепер найдуються, и оними пїні судіна ему, Карпенку, не боронит владіти. А що за его, Карпенка, у войта еї колесницкого не відаєт за що прикажчик олшанский еще в прошлий Великий Пост узавши их коня, по сей час не одаєт, то в том пїні судіна просит милости. Которий еї против указу выш писанный отвїт суд полковий прилуцкий до уваги и рассмотріния ене-ралной войсковой канцелярії подаєт.

Михайло Огронович, обозний полковий прилуцкий.

Михайло Мовчан и Григорий Панкович (*Панченко – Ю.М., І.Т.*), асаули полковие прилуцкие.

Федор Галенкович, писар полковий прилуцкий.

Петро Носенко, сотник полковий прилуцкий.

Прил[уки] іюля 15 року 1725».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 54362. Оригінал (?)).

№ 37

1733, червня 23 (12). – с. Волокитин. –

Запис на дверях Свято-Покровської церкви в с. Волокитин.

«Созидается храм сей во имя Покрова Пресвятыи Богородицы и святыи великомученицы Варва-ры...Афанасия Дорофеевича...а сооруди церкви сия майстром Козмою Хлопцем року 1733 іюня 12».

(ІР НБУВ. Ф. 278. № 321. Копія 1929 р., зроблена мистецтвознавцем Є.Ю. Спаською. Запису передують її слова: «В селе на шестиугольных дверях старой волокитинской деревян-ной церкви сохранилась наполовину стертая вирізьблена (*це слово дописано українською мо-вою – Ю.М., І.Т.*) надпись – дата и имя мастера»).

№ 38

1734, липня 30 (19). – Глухів. – Лист гетьмана Данила Апостола

до баришівського сотника Семена Сулими.

«Пїне сотнику баришовский.

Атаманню сотні в. мїтиной с товариством и все посполство чрез поданную свою супплїку доно-сили нам, что писар баришовский Иосиф Антонов без общого их согласия и соизволения определен-ный в писара ратушными подводами насилно взимаемими за своїми ездит нуждами, а діла их общена-родного ратушного не смотрит и не правит и народ, ходячи по дворах на в. мїти возмуцаєт, також и в проводники куда з Баришовки едет, самоволно козаков берет сверх же показанных тих обид коза-кам и посполству собою починенных он, Иосиф Антонов, еще выбіраєт будто по указу нашом на свою службу з диму по два алтини. Чого в них никогда не бывало, но всегда тамошній сотні в. мїтиной писари з доходов толко писарских доволни бывали. В чом оні жалобливий просили нашего рассмотрения и указу того ради предлагаєм, абыс в. мїст обжалованного Иосифа Антонова за тако-вое его предерзостние поступки и за починенные обывателем сотні в. мїтиной аггравациі од того ураду писарства баришовского одставивши, допросил бы оногo, кто именно таковий указ з войско-вой енеральной канцелярії ему выдал, який у него одобравши присилал в. мїст. в нашу войсковую енеральную канцелярию без замедліния на місто ж отставленного писара Иосифа Антонова міеш в. мїст. определит кого по общому всей сотні в. мїтиной атаманні с товариством и посполства согласия и соизволения приказуєм.

З Глухова юля 19 д. 1734 году.

В. мїти ласкавий ея императорского величества Войска Запорожского обоіх сторон Дніпра гет-ман и кавалер Данило Апостол».

Адреса: «Пїну Симеону Сулимі, сотникові баришовскому».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 50833. Оригінал, завірений особистом підписом Д. Апостола і печаткою).

№ 39

1742, березня 26 (15). – Борзна (?). – Купча.

«1742 года марта 15 дня я, нижей именованный, объявляю чрез сие кому сего тепер и в потомние часы будет відат надлежало, иж будучи я должен сотнику борзенскому гсдну Забілі пятнадцат рублей денег з полтиною и не иміючи уже весма чим заплатитъ, хочай мні оной сотник немалое время до отдачи денег и срок давал, за совітом жени и кривних моіх, близких и далеких, попустил ем во вічне владіние дворище з огородом без хоромного строения ему, п̄ну сотнику, и наслідником его, а оному дворища поміж огород Лазоровский з одной стороны оной же п̄на сотника, з другой от улиці [...поміжни?] ков не иміється и как он поча[...ули?]ці, то до улиці и окончился вровні з огородом его, п̄на сотника, а самого себе, жену и дітей моі от означенього огорода вічне отдаляю. И всеко-нечне должен по празнице світлого Воскресения Христова, а именно світлицю, сінци и коморку в две неделі знесть и на своем собственном плещі поставит, а огорода з огорожею вічне вступить. Да зверх сего повинен вчинит вспомошествование сего літа, когда будет строїтись млин вітраний, и з тим майстром оной купно со всім зділат, на чом доброволно подписуюсь.

Житель борзеньский Иван Савьченко, а вмісто его, неграмотного, по его прошенію диякон свя-тониколский борзенский Герман Коваловский руку приложил».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 56421. Оригінал, завірений підписом).

№ 40

1743, лютого 23 (12). – Стародуб. – Лист бунчукового товарища Олексія Єсимонтовського до чернігівського архієпископа Амвросія Дубневича.

«Року 1743 м̄сца феврала 12 дня.

Я, ниже подписавшийся, даю сию мою доброволную подписку их милостям п̄нам бунчуковому товарищу Алексію Єсимонтовскому и Маріі Афанасовой Єсимонтовской, вдовствующей обозной полковой стародубовской, в том, что аще мене Бг̄ за блгословением и рукоположением ясне в Бг̄у пресвященнйшаго епископа нашего чернігівского Амвросія Дубневича удостоит бити парохиял-ным священником в державе их в селі Дегтяровци, то должен буду непременно и под више виражен-ным штрафом всякие доходи надлежащие взимат от парахиян з маестностей их же, п̄нов Єсимонтов-ских, по установи сей, на обороті сего писания изображенной, данной им же, п̄ном Єсимонтовским, от отца моего, п̄ншнего презвитора помянутого села Дегтяровки Петра Яковлева. В том и подпису-юся саморучно Мартин Петров, поповіч дегтяровский.

При сем постановлении будучи Иоан Андриевич, презвитер церкви архангела Михаила лопатин-ской (?), во свидѣлствіи подписуюся.

Якого доброго чл̄вка в стан законний малъженский к дочери тоя бившой попаді и своим високо-святителским рукоположением удосто[виряю] оного за настоящаго презвитера до Спаса Святого цркви нашої (спа)ской на половинную часть парохии спаской, ежели возростет [...] сея ж попаді. А буди волею своею изомрет до возрасту своего, на всю парохию или как лутше и височайше вшой архипастрской святині зділается разсуждение. О чем вторичне и всепокорнйше святині просячи, и его ж мя архипастрскому блг̄словенію вручаючи, н[авсе]гда пребиваю.

Преосвященства вшего нижайший бунчуковий товариш Алексій Єсимонтовский».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. № 52569. – Тогочасна копія).

№ 41

1745, травня 31 (20). – Стародуб. – Выпис з полкової стародубської канцелярії.

«Выпись

з полковой стародубовской канцелярії бунчуковым товарищам Стефану и Михайлу Єсимонтов-ским.

Ея императорскому величеству били челом, а в полковой стародубовской канцелярії сего мая 17 дня бунчуковые товарищы Стефан и Михайло Єсимонтовские подали челобитную. В которой написали по ділу де братовой их Маріі Семеновой Єсимонтовской, в полковой стародубовской канце-лярії иміючомся, об отнятіи якобы ими половинной части села Дегтяровки с перевозом, потребно им писмо войскового товарища Михайла Бороздны к ним писанное, кое от них, Єсимонтовских, прошедшаго 743 году в юлі м̄сцы при доношеніи их, Єсимонтовских, в оную полковую стародубов-скую канцелярию отправлено и п̄ні оное при том ділі иміється. И просили оные бунчуковые товари-щы Стефан и Михайло Єсимонтовские тім своїм челобитем в полковой стародубовской канцелярії з предписанного писма оного Бороздны выдать обыкновенную за руками судящих и печатю полко-вою выпис. А по слушаніи в полковой стародубовской канцелярії вышеписанного челобитя в оной же полковой стародубовской канцелярії определено, справясь з наміненным писмом, дать з того просителям обыкновенную выпис. А по справки в полковой стародубовской канцелярії явилось яко оного бунчукового товарища Михайла Бороздны писмо при доношеніи о іх, Єсимонтовских, в пол-ковую стародубовскую канцелярию прошлаго 1743 году сентября 20 дня прислано и при ділі под-лінное иміється, в котором так точно написано:

Благородные и достойнопочтенные м̄сці п̄нове Єсимонтовские, мні милостивйише блвгодітелие и добродіи.

Получил я писание от в. мс. мс. п̄нства, в котором изволите объявлять, что гсдн полковник ста-родубовский Федор Максимович требует в. мс. мс. п̄нства под лице войсковой енералной канцеля-рії в полковую стародубовскую канцелярию для отвітствия против челобитя еї м̄лсти п̄нсе Маріі Семеновой Єсимонтовской, а моеи п̄ні тещы, в той силі, что якобы в. мс. мс. п̄нствам, наруша по-койного отца своего духовницу, отобрали в еї м̄лсти половинную часть села Дегтяровки з перево-зом. Тим же своїм писанием изволите требовать, не узнавая за собою такого діла (как истинно есть)

или (?) отобрав оное село в еї мѣсти или напрасно турбацию в. мс. мс. пѣнству чрез свою затѣвает челобитную на которое в. мс. мс. пѣнство писание сиею моею объявляете картою, что по наслѣдию жены моеї, а вашей племянницы оное село Дегтяровку, видя я в крайнем суровою (?) разореніи от еї мѣсти пѣни теши моеї по саміи (?) на целой рок в волнсты, дабы разогнанные люде могли знову на свої собратѣ жили, а по собрании оных как поднял по правам воспослѣдует мнѣ з еї мѣстїю пѣнею тешою моею, кому достанется тому и будет. Что же в. мс.мс. пѣнства турбуует, то весьма напрасно, о чем в суду, а прежде еї мѣсты обявит изволте. В протчем пребываю

Вашим благородіям, моїм милостивѣйшим благодѣтелем и добродѣям всепокорнѣйшїи слуга Михало Бороздна.

1743 году мѣца сентября 16 д.

По якому опредѣленію оным бунчуковым товарищам Стефану и Михайлу Есимонтовским в полковой стародубовской канцеляріи сїя выпис дана 1745 году мая 20 дня.

Полковник стародубовскїи Федор Максимович.

Обозный полковїи Григорїи Юркевич.

Судїя полковїи Андрей Рубец».

(ІР НБУВ. Ф. II. № 52578. – Оригінал, завірений власноручними підписами і печаткою).

№ 42

1746, вересня. – Ніжин (?). – Лист архімандрита Благовіщенського монастиря в Ніжині Германа до київського митрополита Рафаїла Заборовського.

«Митрополит рязанскїи и муромскїи при кончинѣ житїя своего писменно своею собственною рукою завѣщал разные в оном монастирѣ подѣлать строенїя, кои же именно строенїя и как завѣщал тѣх завѣщаний при сем к вашему ясне в Богу преосвященству точнїе сообщаю копїи. И на тѣ строенїя келейнїх прислал был денег три тысячи и шестсот рублей, кои в монастирѣ Благовіщенском нїжинском чрез нѣкоторое время по полученю и содержани были. Посля же указам его императорско го величества из канцеляріи сѣйшаго правительствующаго синода к тогдашнему нїжинскому архимандриту, а нїшнему преосвященному коломинскому и каширскому Савві Шпаковскому, 1723 октября от 30 отпущенным, взято з тѣх денег двѣ тысячи рублей, да другим из сѣйшаго правительствующаго синода, 1724 годов августа 4 чисел отпущенным же, тысячу рублей да сверх того и имѣвшую в том нїжинском монастирѣ знатную библіотеку до несколько сот разнїх на разнїх диалектах книг по указу ж к вѣшему ясне в Богу преосвященству из сѣйшаго правительствующаго синода 1731 года посланном, в Білаградскую епархію до преосвященнаго тогдашнѣи Досифея взято, коих указов, как о взятїи денег, так и библіотеки, також и реестра книгам, точнїе к вѣшему ясне в Бгу преосвященству для разсмотренїя сообщаю копїи и по таким послѣдовавшим случаям, тое его преосвященства писменное завѣщанїе в неисполненїи состоит, а монастирѣ Благовіщенскїи нїжинскїи и ветхїи Рождественскїи в крайное чрез ту обыду пришли оскуднїе и разоренїе. Того ради вашего ясне в Бгѣ преосвященства в нижайшой моеї покорности прошу сїе мое доношенїе и сообщеннѣе копїи, милостиво разсмотрѣв, куда надлежит о возвращенїи таковых денег в монастирѣ нїжинские ради единого оных монастырей во всем оскуднїи повелеть писменно представить; також и о книгах библіотечнїх, взятїх в Білаград, упомянуть дабы или тїе книги по прежнему в монастирѣ нїжинские, взїятїе по реестру, возвращены были или за оныя книги сколько по оцѣнки надлежашей доведется, положено было, чтоб оныя [в] Благовіщенскїи и Рождественскїи ветхїи монастирѣ по завѣщанїю преосвященнаго Стефана Яворского мощно было как починкою, так и протчїими потрїбностями, снабдїть и в болшую обветшалость и оскуднїе не попустїть. О сем нижайше донося о вышше писанном и паки с покорностию просим 1746 года септеврія ___ дня.

Ясне в Бгѣ преосвященства вѣшего, мѣстивого моего отца и архипастїря, всегдашнїи бгомалец и всепокорнѣйшїи слуга нїжинского Благовіщенского мнстиря архимандрит Герман з братїею».

(ІР НБУВ. Ф. 160. № 730. Оригінал, завірений власноручним підписом. На окремому листї записи іншою рукою: «Дїло о репараціи нїжинского ветхоого (!) монастиря повїта Нїж[инского] 1746 года № 47»; «Повїта Нїжинского 1746 года под 47»).

№ 43

1769, травня 23 (12). – «Доношенїе».

«В суд земскїи повїту Нїжинского.

Покорное доношенїе

По иску гѣпдна полковника нїжинского Петра Ивановича Разумовского на сотника второборзенского Алексїя Виридарского о неуплатѣ должнїх им, сотником, по его писменному обязательству восьмьсот пѣтдесятъ рублей денег и о протчем. С опредѣленїя земского суда в силѣ прав малороссийских о явки его, Виридарского, на правной срок к отвѣту против више писанного иску сего году изшедшого марта на 21 число позов послан. А чтобы и он, гѣпдн полковник Разумовскїи, на тож число явился с правним доводом или вмѣсто себе представил повѣреного, в том к нему, гѣпдну полковнику Разумовскому, от оного суда февраля от 16 числа позов послан. По которому позову что он, гѣпдн полковник Разумовскїи, отлучился в повеленой заграничной поход, ту явку учинить и в доказательствѣ битъ по правам малороссийским извѣрил мнѣ откровенным листом. Какову явку в то 21е число марта я учинившы, при явочном доношенїи тот откровенной лист в суд земскїи сообщил. А отвѣтчик Виридарскїи, прежде положенного в повзі срока, избїгая по обязательству своему платежа, представил в суд земскїи доношенїем якоби он с протчїими полку Нїжинского сотникамы толко наряжен в заграничнїи поход, зачем будто и к отвѣту марта на и 21-е число било явитись невозможно. Однако в той своей отлучки в заграничной поход, как права малороссийскїе повелївают, никакого писменного вида в суд не сообщил. А притом и ним он, Виридарскїи, внутр Малой Россїи в го-

роді Ніжині, а не в заграничному поході, знаходиться. Почему то его, Виридарского, доношение не суг справедливое и по силі прав малороссийских за правиною (!) резон принято бити не может. И для того суду земскому вишеписанном донося, покорно прошу о битиі его, Виридарского, в Ніжині чрез ково подлежит учинить справку. И по справку что и явится, разсмотря прописанное от его, Виридарского, присланое ради отволочки доношение, отставить, а за невяку его на завитиі правний срок и отвіт по взятиі от стороны истца гсідна полковника Разумовского доказателства, вишеписанное о должних восмистах пятидесяты рублях ним, Виридарским, по обязательству денгах дело на основаніі малороссийских прав височайшими ея императорского величества указами подтвержденных решить и по сылі тех же прав учинить определение. 1769 году мая 12 д.

Истца полковника ніжинского гсідна Разумовского повіренний Ніжинского повіту коморнік Иван Божковский к сему доношению руку приложил.

Запис на окремому аркуші: «Діла по иску удовы гсїжі полковницы Пелагеї Разумовской на сотника умершого Алексія Виридарского в должних 850 рублях и значкового товарища Остапа Росошкы за должние 40-ку рублей денег 1774 году генвара д.»

(ІР НБУВ. Ф. П. № 62994. – Оригінал, завірений власноручним підписом).

№ 44

1770, березня 15 (4). – Васьківці. – Лист Петра Скоропадського до Ганни Федорівни №.

«Гсідня моя Анна Федоровна.

Покорно вас гсідрні моеї прошу, сему подателеві иконописцу Ивану Жаховскому дозволит в своїх покоях, іміюшоую у него мою работу, окончит за якое ваше блгодіание я імію во всяких случаях вам отслужит и блгодарит, в протчем пребываю с почтением.

Гсідня моя ваш покорной слуга Петр Скоропадский.

1770-го году марта 4. З Васковец.

(ІР НБУВ. Ф. П. № 20820. Арк. 3. Оригінал, завірений особистим підписом П. Скоропадського).

№ 45

1770, березня 31 (20). – Розписка Івана Ляковського.

«1770 марта 20 д.

Надписанное письмо к господину моему Данилі Андреевичу его високоблагородию Кандибі без битности его в дому от подданого его високородия Петра Михайло (!) господина Скоропадского жителя плотницкого Семена Бубличенка принял и в приємі оногo писма дал ему, Бубличенку, свидѣтельство.

Его високоблагородия господина Кандибі дворовой господар Иван Ляковский.

(ІР НБУВ. Ф. П. № 20821. Автограф).

№ 46

1770, квітня 2 (березня 23). – Васьківці. – Лист Петра Скоропадського до Андрія Мазаракі.

«Гсідрь мой Андрей Демянович.

На полученное мною от вас сего числа письмо сим обявляю, что маляр Шаховский по договору его со мною о діланіі внови строящиеся, по кої плафонов в прошлом 1769-м году в октябрі мсці при отезді моем в задесенские маестности являсь, коими обявил яко уже в придворной гсідна как дибн (?) церкві совсім окончил работу и ниякой претенсіі к нему, от него, Кандибі, не іміється, просил меня для перевода означенних плафонов приказат дать сколько надобно подвор для привозу оних и окончания в хуторі моем степовом в комнатах. На якое его, Жаховского, прошение, я приказал прикажчику своему буди востребует помянутий Жаховский подвод, то отослат в Конотоп для перевозки тіх плафонов. По которому моему приказу он, прикажчик мой, и послал. Но помянутой Жаховский на ті подводи забравши мою подряженную работу, слідуючи по безпутиці заехал к вам, в Талалаевку, и тамо показанную мою работу остановил в домі вашем, а подводи отпустил. А сам в вишепоказанной мой степовой хутор приехавши, осмотріл комнаты, что для діланія тіх плафонов неспособни, просил меня описанніі к вам даби ви не препятствовали в своїх новых комнатах тую мою работу окончить, почему я нам прежде вас, гсідря моего, просил так и їні покорно прошу в своем домі ему, Жаховскому, не возбранят показанной моей работы во окончание показанной моей работы во окончание привест. За что вам гсідрю моему в благодарности моей навсегда пребуду.

Ваш гсідря моего покорной слуга Петр Скоропадский.

1770-го году марта 23. З Васковец».

(ІР НБУВ. Ф. П. № 20820. Арк. 1–2. Оригінал, завірений особистим підписом П. Скоропадського).

№ 47

1771, травня 7 (квітня 27). – Реєстр майна в с. Талалаївці А. Мазаракі.

«Реєстр что в селі Талалаєви в дому Андрея Демяновича Мазараки нижайшого подписавшогося меня имущества увезшаго содержится по нижей сего вся явствует 1771 году апреля 27-го.

Большая скрinya зеленая заминена, в ней полерка (?) свойцев (?) 5, в оних меры (?) по 16 аршин, а аршинов по 8-ко мтог 6 48-по

письмо к господину моему Данилі Андреевичу его високоблагородию Кандибі без битности его в дому от подданого его високородия Петра Михайло (!) господина Скоропадского жителя плотницкого Семена Бубличенка принял и в приємі оногo писма дал ему, Бубличенку, свидѣтельство.

Его високоблагородия господина Кандиби дворовой господар Иван Ляковский.
(ІР НБУВ. Ф. І. № 20822. Автограф).

№ 48

1775, лютого 15 (4). – Прилуки. – Лист прилуцького полковника Олександра Якубовича до графа П.В. Рум'янцева.

«Сиятелнїйший граф, мѣтивий гдѣрь.

Не сочтите ваше сиятельство штоб прозба моя о переміні писаря полкового Шнурчевского простиралась по каким моім к нему партикулярним недоброхотвом, но единственно к защищению всіх тіх от вашего сиятельства учреждений, кої толко могут составлять в полку доброй порядок. Ибо сей старой ябедник разсверипивши не толь ділаєт во всіх указах ділах замишательство и виводыт заразу в полку по древнему своему обыкновению, но и в интересах вашего сиятельства по отлучки моеї в Казанский поход дерзал от чрезвычайной своей необузданности ділать великие препоны, в чем зсылаюсь на Ивана Яковлевича гдѣдна Селецкого. А о вишшепрописанном за неисказанную мѣст почту, когда ваше сиятельство изволит приказать виизслѣдовать и что застарілое в необузданности состояннїи его не падаєт ни малїйшей надежды к исправлению его жизни, когда л[ибо]. А тім и боліе крайная неспособность к ділам по его должности служит единственно к чувствительному без[...]ству. То єсть сїї резоны убѣдыли меня искать високой мѣсти от вашего сиятельства и о избавленїи меня и полку моего от такова члѣвика, которой всему обществу в тягость. Всенижайше прошу вашего сиятельства перемінить его с каким заблагоразсудит чином, толко удалит от писарской и всіх полковых чинов должности для возстановления в полку моем спокойствия. А как сего податель хоружий полковий Галінковский, заслугами отца его в сем полку и самым ним продолженными довольно оправдаєт свое достоїнство к награждению, то и вручаю его в високою вашего сиятельства мѣсть нижайше прошу об определенїи его чином полковым писарем, в чем на високою вашего сиятельства мѣсть полагаюс. З особливым високопочитанием по жизнь мою перебуду

Вашего сиятельства мѣстивого гдѣря всенижайший слуга Александр Якубович.

Ч. 4 февраля [1]775 году. Прилуки.

Коль скоро получил повѣренность от Ивана Яковлева о ділах вашего сиятельства парафиєвских, то старался сколко сил моїх доказать мою услугу. Теперь еще смѣжные буличовским грунтам многие помѣщики и разночинци прѣдают грунта, с которыми кому приказанно будет вступить в торг вашого сиятельства, нижайше прошу чрез сего подателя снабдить резолюцією.

Еще вашего сиятельства нижайше прошу о исключенїи с полку писаря Шнурчевского, как и о високой мѣсти и обіцать мнѣ изволили».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 55568. Оригінал).

№ 49

1775, лютого 15 (4). – Прилуки. – Лист прилуцького полковника Олександра Якубовича до графа П.В. Рум'янцева.

«Мѣстивий гдѣрь Петр Василюевич.

Податель сего, хоружий полковий Галінковский, бывший в Казанской экспедиции и ранений, отправлен от мене с прозбою к его сиятельству о награжденїи его чином полкового писаря в полк Прилуцкий на мѣсто умершого Шнурчевского, который как мнѣ, так и всему полку чрез свої неистовне діла в тягость.

Я, почитая вас, мѣстивого гдѣря, искони моім мѣстивцем, осмѣливаюсь трудыть всепокорнїйшою моею прозбою о учиненїи ему, Галінковскому, в полученїи мѣстивой резолюції многомоцного вашего вспомоществования. За что вічною моею благодарностию вашему мѣстивому гдѣрю обязан буду бѣв(...)* всегда з должним почтением вам (?), мѣстивому гдѣрю, всепокорнишей (?) слуга Якубович».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 55567. Оригінал).

№ 50

1782, листопада. – Ніжин. – «Доношение» – чолобитна Палажки Розумовської цариці Катерини ІІ.

«Всепресвітлїйшая державнїйшая великая государыня императрица всероссийская Екатерина Алексїевна, самодержица всероссийская государыня всемилостивїйшая.

Бѣет челом вдовы полковницы Пелагеи Разумовской повѣренный єя Иван Иванов сын Бахтин.

1.

В судї генеральном не рїшено діло по апелляції войсковаго товарища Ивана Комашинскаго и жены его на рїшение бывшаго земскаго повѣта Ніженскаго суда о долгі тысячи семисот рублей денег умершаго Ніжинскаго полку сотника Алексія Виридарскаго армії и Ніжинскаго полку полковнику Петру Разумовскому, а по смерти его жены его вдовї полковницы Палагеї Разумовской незаплатенных ни от Виридарскаго, ни по смерти его и сынов онаго должника Петра и Александра Виридарских. Они ж, Комашинский, жена его и сыны онаго должника, за невяку свою в онїй бывшїй земский суд по позыву потеряли рїч в том земском судї, а в силу законов и в генеральном судї апелляційной рїчи имѣть не долженствуют. Но не слушаєся бывшаго земскаго ніжинскаго суда и не платя приговоренных денег, учинили апелляцію, правами запрещенную.

2.

Для рїшения ж в судї генеральном старых діл высочайшим указом положен срок.

И дабы высочайшим вашего императорского величества указом повелено было сию мою челобитную принять в суді генеральном и діло рішити.

Всемилоствійшая государыня прошу вашего императорского величества о сем моем прошении учинить рішение. Писана сия челобитная ноября дня 1782 года. К поданью надлежит в суд генеральный. Писал сим челобитную житель уезда Остерскаго села Суличевки (?) (назва села закреслена – Ю.М., І.Т.) Памфил Астафий Скопич.

1782-го года ноября ___ дня от меня, нижеподписавшейся, дан сей с подписанием моим с приложением герба моего печати и с подписью и печатью прошеннаго мною персонально свидителя открытый лист его превосходительства господина тайного совітника сенатора и кавалера Николая Ивановича Неплесева повіренному Ивану Бахтину явиться в суді генеральном и просить рішения по незаконной апелляции войсковаго товарища Ивана Комашинскаго и жены его на рішение бывшаго земскога ніжинскаго суда по иску моему на них и на сынов умершаго сотника Ніженскаго полку Алексія Виридарскаго о долгі онаго Виридарскаго мні немалой суммы денег и подават ему, Бахтину, с подписью своею прошения на рішении ж в удовольствии или в неудовольствии подписаться, слагаю ему сие повірение на изыскание и утрату.

Дан в Ніжині вышеписанных года, місяца и числа.

К сему открытому листу по персональному прошению ея высококородия гѣтжи полковницы Палагеи Семеновны Разумовской во свидѣтельство руку и печать приложил.

1782-го года ноября __. Сей открытый лист и изображеное в оном повірение от вдовы гѣтжи полковницы Палагеи Семеновны Разумовской в нижнем ніжинском суді персонально явлены, о чем оный суд сим и свидѣтельствует.

(ІР НБУВ. Ф. П. № 62989. Оригінал. Запис зверху документа: «Подана 1 декабря 1782 года»).

о. Мицик Юрій Андрійович – доктор історичних наук, професор, головний науковий співробітник Інституту української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського Національної Академії наук України (вул. Трохосвятительська, 4, м. Київ, 01001, Україна).

pr. Mytsyk Yurii – Doctor of Historical Sciences, Professor, Chief Scientist at the M. S. Hrushevsky Institute of Ukrainian Archaeography and Source Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine (4 Trokhsviatytelska Street, Kyiv, 01001, Ukraine).

E-mail: mytsyk2002@ukr.net

Тарасенко Інна Юрійвна – кандидатка історичних наук, наукова співробітниця Інституту української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського Національної Академії наук України (вул. Трохосвятительська, 4, м. Київ, 01001, Україна).

Tarasenko Inna – Ph.D. in Historical Sciences, Research Fellow at the M. S. Hrushevsky Institute of Ukrainian Archaeography and Source Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine (4 Trokhsviatytelska Street, Kyiv, 01001, Ukraine).

E-mail: innatarasenko86@gmail.com

Дата подання: 11 грудня 2022 р.

Дата затвердження до друку: 24 грудня 2022 р.

Цитування за ДСТУ 8302:2015

Мицик, Ю., Тарасенко, І. Из новых документов до истории Сиверщины XVII–XVIII ст. (частина 24). *Сиверяньський літопис*. 2023. № 1. С. 54–75. DOI: 10.58407/litopis.230107.

Цитування за стандартом APA

Mytsyk, Yu., Tarasenko, I. (2023). Iz novykh dokumentiv do istorii Sivershchyny XVII–XVIII st. (chastyna 24) [To new documents on the history of the Sivershchyna XVII–XVIII centuries (part 24)]. *Siverianskyi litopys – Siverian chronicle*, 1, P. 54–75. DOI: 10.58407/litopis.230107.

